

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN/ICCH: 2149 - 9225

Yıl/Year/Год: 6, Sayı/Number/Номер:
25, Aralık/December/Декабрь 2020,
s./pp. 259-292

Geliş/Submitted/ Отправлено: 19.11.2020

Kabul/Accepted/ Принимать: 22.12.2020

Yayımlanma/Published/ Опубликованный: 25.12.2020

10.29228/kesit.48435

Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Doç. Dr. Fatih ÖZEK

Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye

ozekfatih@gmail.com

ORCID 0000-0002-7766-293X

Bil. Uzm. Neşe YAMANOĞLU

Fırat Üniversitesi

Türkiye

neseeyamanoglu@gmail.com

ORCID 0000-0003-4157-9090

KIRGIZ TÜRKÇESİ İLE TÜRKİYE TÜRKÇESİ ARASINDAKİ KÖKTEŞ YALANCI EŞDEĞER SÖZCÜKLER¹

COGNATE FALSE EQUIVALENT WORDS BETWEEN
TURKEY TURKISH AND KYRGYZ TURKISH

Öz: Türkçenin iki ayrı kolu olan Türkiye Türkçesi ile Kırgız Türkçesi arasında fonolojik, morfolojik, sentaktik ve semantik yönünden bazı farklılıkların olması doğaldır. Ancak bu farklılıklar iki lehçe/dil arasında aktarma faaliyetlerini zorlaştırmış ve yanlış anlamalara neden olmuştur. Bu yanlış anlamaların sonucunda da “yalancı eşdeğerlik” sorunu ortaya çıkmıştır. Çeviri veya aktarmalarda sık karşılaşılan sorunlardan biri olan yalancı eşdeğerlik, kaynak dil ve lehçe ile hedef dil ve lehçe arasındaki aynı kökenden gelen sözcük ve yapıların sesçe tam ya da kısmen benzeşmesi, ancak kavram alanlarının kısmen örtüşmesi veya hiç örtüşmemesi durumudur. Yalancı eşdeğerliğin esasını “aynı kökenden gelme” oluşturur. Bu sebep-

¹ No conflicts of interest were reported for this article./Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Corresponding Author/Sorumlu Yazar: Fatih ÖZEK

Cite as/Atıf: Özek, F. ve Yamanoğlu, N. (2020). Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Arasındaki Kökteş Yalancı Eşdeğer Sözcükler. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (25): 259-292. <http://dx.doi.org/10.29228/kesit.48435>

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

le çalışmada, Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki kökteş yalancı eşdeğer sözcükler ele alınmış ve eş sesli yalancı eşdeğer sözcüklere yer verilmemiştir. Elde edilen sonuçlar, sözcük türlerine göre isim ve fiil, anlamca örtüşme durumuna göre yarı ve tam yalancı eşdeğer, ses değeri bakımından ise sesçe farklı ve aynı olanlar gibi alt başlıklarla incelenmiştir. Bu çalışmada her iki lehçenin/dilin yazı dilleri esas alınmaya çalışılmış ve sözcüklerin ağızlardaki kullanımı dikkate alınmamıştır. Ancak lehçelerin ağızlar dikkate alınarak sözvarlığı açısından karşılaştırılması ayrı bir araştırma konusu olmalıdır. Amacımız, lehçeler arası aktarmalarda sık karşılaşılan sorunlardan biri olan yalancı eşdeğerliğin doğru anlaşılmasını sağlamak ve yalancı eşdeğerlikten kaynaklanan sorunların giderilmesine katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kökteş Yalancı Eşdeğer, Kırgız Türkçesi, Türkiye Türkçesi

Abstract: It is nature that there are some differences in terms of phonological, morphological, syntactic and semantic between Turkish and Kyrgyz Turkish, which are two separate arms of Turkish. However, these differences made the transfer activities between the two dialects / languages difficult and caused misunderstandings. As a result of these misunderstandings, the problem of "false equivalence" has emerged. False equivalence, which is one of the most common problems during translation or quotation, is complete or partial assimilation of originally same words and structures between source language (or dialect) and target language (or dialect) when conceptual fields partially match up each other or don't math up at all. The main reason of false equivalence is paronyms. Because of this reason, cognate false equivalent words between Turkey Turkish and Kyrgyz Turkish are discussed in this study. The results are analysed with bottom booms such as noun and verb by the parts of speech, half false equivalent and false equivalent by meaningfully matching up, phonetically different ones and same ones. In this study, both dialects / languages were tried to be based on writing languages and the use of words in the mouth was not taken into account. But comparing dialects in terms of vocabulary, taking into account mouths, should be a separate research topic. Our aim is to ensure the correct understanding of false equivalence, which is one of the common problems in cross-dialect transfers, and to contribute to the elimination of problems arising from false equivalence.

Key Words: Cognate False Equivalent, Kyrgyz Turkish, Turkey Turkish

0. Giriş

Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte ülkemizde lehçeler/diller arası aktarma faaliyetlerinin ivme kazanması, diğer Türk lehçelerinin/dillerinin söz varlıklarının tanınmasını sağlamıştır. Bu aktarma faaliyetleri sırasında birçok aktarma sorunu ile karşılaşmıştır. Bu sorunların başında gelen yalancı eşdeğerlik, kaynak dil ve lehçe ile hedef dil ve lehçe arasındaki aynı kökenden gelen sözcük ve yapıların sesçe tam ya da kısmen benzeşmesi, ancak kavram alanlarının kısmen örtüşmesi veya hiç örtüşmemesi durumudur. Dolayısıyla bu durum, aktarıcılarının ciddi yanlışlıklar yapmasına neden olabilmektedir.

Bu çalışmada, Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki kökteş yalancı eşdeğer sözcükler üzerinde durulmuştur. Amacımız, lehçeler arası aktarmalarda sık karşılaşılan sorunlardan biri olan yalancı eşdeğerliğin doğru anlaşılmasını sağlamak ve yalancı eşdeğerlikten kaynaklanan sorunların giderilmesine katkıda bulunmaktır.

0.1. Yalancı Eşdeğerlik ve Türleri

Yalancı eşdeğer teriminin daha iyi anlaşılması için önce “eşdeğer” terimini açıklamak gerekir. Asker Resulov “eşdeğer” terimini şöyle tanımlar: “Eş değer (İng. equivalent) sözcüğü, Türkçeye Arapçadan gelen ‘muadil’ kelimesinin karşılığı olup ‘değer yönünden birbirine eşit, denk olan’ demektir” (Resulov, 1995: 916). Bu sebeple, kaynak dil ya da lehçede yer alan herhangi bir göstergenin hedef dil veya lehçede görev, anlam ve değer aynılığı eşdeğerlik olarak kabul edilir (Buran, 2015: 113). Lehçeler/diller arasındaki eşdeğer sözcükler, üç bölümde incelenebilir:

1. Kaynak lehçedeki/ dildeki bir sözcüğe, hedef lehçede bir sözcük eşdeğer olabilir. Bu durumda, “bire bir” eşdeğerlik söz konusudur.

2. Kaynak lehçedeki/ dildeki bir sözcüğe, hedef lehçede birden fazla sözcük eşdeğer olabilir. Bu durumda, “bire çok” eşdeğerlik söz konusudur.

3. Kaynak lehçedeki/ dildeki bir sözcüğe, hedef lehçede hiçbir sözcük eşdeğer olmaya-bilir. Bu durumda, “bire hiç” eşdeğerlik söz konusudur (Uğurlu, 2004: 21-24).

Yalancı eşdeğerlik ise kaynak dil ve lehçe ile hedef dil ve lehçe arasındaki aynı kökenden gelen sözcük ve yapıların sesçe tam ya da kısmen benzeşmesi, ancak kavram alanlarının kısmen örtüşmesi veya hiç örtüşmemesi durumudur.

Asker Resulov, yalancı eşdeğerliği şöyle açıklar: “Sözde eşdeğer görünüp gerçekte eşdeğer olmayan kelimelerdir. Çeviri biliminde ‘yalancı eşdeğer’ terimi ile kaynak dildeki bir kelimeyle, amaç dildeki bir kelimenin köken, yazılış ve söylenişlerinin aynı, anlamlarının ayrı olması durumunu ifade etmektedir (Resulov 1995: 916).

Ahmet Buran ise yalancı eşdeğerlik terimini şöyle tanımlar: “Çeviri ya da aktarmalarda, kaynak dil ve lehçeler ile hedef dil ve lehçeler arasında, ses ve yapı bakımından aynı, ancak kavram alanları, anlamları bakımından farklı olan dilsel göstergelerdir. Bu tür göstergelerin bir bölümü aynı kökenden gelirken bir bölümü de ayrı kökenlerden geldiği halde sesteş olabilirler. Türk lehçeleri arasında anlaşmayı zorlaştıran, metin aktarımında yanlışlıklara sebep olan bu tür yalancı eş değerlerin çok sayıda örneği vardır (Buran, 2015: 338).

Mustafa Uğurlu, yalancı eşdeğerliği “kaynak anlaşma birliğindeki bir kelimenin, ses ve yapı veya sadece ses bakımından aynı olan veya lehçeler arasındaki düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldiği kolayca bilinen, yani benzer şeklinin, hedef lehçede bulunması; ancak bu iki kelimenin kavram alanlarının birbirine eş değer olmaması durumu” şeklinde tanımlar (Uğurlu, 2012: 218).

Mehmet Kara ise yalancı eşdeğerliği, “iki Türk lehçesinde köken ve yazılış bakımından aynı oldukları hâlde, anlamları farklı olan kelimelerin aralarında fark yok zannedilerek eşleştirilmesi” olarak tanımlar (Kara, 2009: 1062).

Türkçede yalancı eşdeğer terimi farklı adlandırmalar ile karşımıza çıkabilmektedir: *yalancı eşdeğer* (Akbaba 2007; Ersoy 2007; Kara 2009; Karadoğan 2004; Uğurlu 2009); *sahte karşılıklar, sözde denkteşler* (Resulov 1994); *aldatıcı kelimeler* (Yıldırım 2005); *eş sesli* (Şavk 2007); *sesteş kelimeler* (İlker 1999); *eş adlı* (Sultanzade 2010) ve *iletişimi zorlaştıran kelimeler* (Özkan 1999). Yalancı eşdeğer unsurlar için kullanılan terimlerden ve yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere daha çok sözcük düzeyinde anlaşılan yalancı eşdeğerler, ek, ses ve sözcük grupları düzeylerinde de karşımıza çıkabilmektedir (Özeren, 2014: 114).

Bu çalışmada yalancı eşdeğer unsurlar, sözcük düzeyinde ele alınacak; terim olarak daha yaygın olan yalancı eşdeğer terimi kullanılacaktır. Çeviri veya aktarmalarda temel sorunlardan biri olan yalancı eşdeğerliğin bir de terim kargaşası ile daha karışık hâle gelmemesi ve “yalancı eşdeğer” terimi üzerinde bir ortaklık sağlanması görüşünde olduğumuz için bu terimi kullanmayı daha uygun buluyoruz.

Asker Resulov, yalancı eşdeğerleri üç grupta inceler:

1. Eş adlı (homonim, sesteş) sözcükler: Yazılış ve söylenişleri rastlantısal olarak aynıdır, ancak köken ve anlamları farklıdır.
2. Yazılış ve söylenişleri ile beraber kökenleri de aynı olup anlam bakımından farklı olan yalancı eşdeğerler.
3. Yazılış, söyleniş ve köken bakımından aynı olup anlamlarından biri ya da birkaçı örtüşen, diğer anlamları örtüşmeyen sözcükler (Resulov, 1995: 917).

Berdak Yusuf, yalancı eşdeğerleri iki gruba ayırır:

1. Rastlantısal yalancı eşdeğerler.
2. Etimolojik bakımdan birbiriyle bağlı olan yalancı eşdeğerler.

Kökenleri bakımından aynı sözcükten türeyen bu sözcükleri de üçe ayırır:

1. Birbirinden tamamen farklı saltık etimolojik yalancı eşdeğerler.
2. Anlamlarından biri veya birkaçı örtüşen, fakat mana birimlerinden biri veya birkaçı farklı manalarda kullanılan sözcükler.
3. Anlamları birbirine yakın olan yalancı eşdeğerler (Yusuf, 2007: 2084-2085).

Mayramgül Dıykanbayeva ise “Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eşdeğerler” adlı çalışmasında günümüze kadar aktardığı metinlerden tespit ettiği yalancı eşdeğerleri fiiller ve isimler olmak üzere iki başlık şeklinde incelemiş ve yalancı eşdeğerliği şu şekilde tasnif etmiştir:

1. Eş sesli yalancı eşdeğer sözcükler
2. Ses değişimine uğramış yalancı eşdeğer sözcükler
3. Yazım kuralları dolayısıyla yalancı eşdeğer sözcükler (Dıykanbayeva, 2017: 2269-2270)

Görüleceği üzere, yalancı eşdeğerliğin esasını “aynı kökenden gelme” oluşturur. Bu se-

bepile çalışmada, Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki kökteş yalancı eşdeğer sözcükler ele alınmış, sesteseş yalancı eşdeğer sözcüklere yer verilmemiştir.

Yalancı eşdeğer sözcükleri, ses özellikleri dikkate alınmadan, anlamlarının kısmen örtüşmesi veya örtüşmemesi durumuna bağlı olarak da iki grupta incelenebilir:

0.1.1. Yarı Yalancı Eşdeğerler

Aynı kökenden gelen sözcüklerin bazı anlamlarının birbiriyle kısmen örtüştüğü yalancı eşdeğerlerdir. Bunlara “göreceli yalancı eşdeğer” adı veren Asker Resulov, “kökenleri ve anlamlarından biri (genellikle ‘düz anlamı’) örtüşen, fakat anlam birimlerinden biri veya birkaçı değişik anlamlarda kullanılan kelimeler” şeklinde açıklama yapar (Resulov, 1995: 919). Mustafa Uğurlu ise bu tür sözcükleri “kavram alanları tam örtüşmeyenler” veya “kısmî yalancı eşdeğer” olarak adlandırır (Uğurlu, 2012: 220).

0.1.2. Tam Yalancı Eşdeğerler

Aynı kökenden gelen sözcüklerin anlamlarının birbiriyle hiç örtüşmediği yalancı eşdeğerlerdir. Bunlara, “salt yalancı eşdeğerler”, “kavram alanları hiç örtüşmeyenler, tam yalancı eşdeğer” de denilmektedir (Resulov, 1995: 921; Uğurlu, 2012: 220).

0.2. Yalancı Eşdeğerlerin Oluşma Sebepleri

Eşdeğer unsurlar çeşitli sebeplerle yalancı eşdeğerlere dönüşebilmektedir. Türkçenin lehçeleri arasında yalancı eşdeğerlerin oluşma sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

- Türkçenin tarihî gelişimine bağlı olarak lehçe gruplarına ve bunların alt kollara ayrılması;
- Türk topluluklarının tarihî ve yakın dönemlerde olduğu gibi günümüzde de farklı siyasi birlikler içerisinde yer almaları;
- Çok geniş bir coğrafyaya yayılmış olmaları ve dolayısıyla dilin gelişimi için önemli olan ortak bir kültürün paylaşılması;
- Farklı dil, din ve kültürlerle ilişki kurulmuş olması;
- Dilin kendi iç gelişmesi;
- Ortak alıntı sözcüklerin farklı kavramlara karşılık kullanılması ve yazı dillerinin bu şekilde oluşturulması;
- Ortak ana dilden gelen bazı sözcüklerin her lehçede yazı diline alınmaması ve bu sözcüklerin konuşma dilinde kalarak temel anlamından farklı kullanılmaya başlanması (Özeren, 2014: 115).

1. İnceleme

1.1. Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Arasındaki Kökteş Yalancı Eşdeğer Sözcükler²

1.1.1. İsimler

1.1.1.1. Yarı Yalancı Eşdeğerler³

İsim ve isim soylu sözcüklerin Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki yarı yalancı eşdeğerliği oldukça yaygındır:

1.1.1.1.1. Sesçe Farklı Olanlar

aalım “âlim, *ilâhiyatçı*” (KTS - 1) – **âlim** “bilgin” (TS)

acidaar “ejderha; korkunç nesne; *timsah*” (KTS - 4) – **ejderha** “türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı” (TS)

açuu “acı, *eşşi*; yakıcı, *aşındırıcı*, ağrı veren; *hiddet*, *öfke*” (KTS - 6) – **acı** “bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı; ölüm, yangın, deprem vb. olayların yarattığı üzüntü, keder; *çarpıcı göz alıcı (renk)*; *keskin, hoşşa gitmeyen, şiddetli*; *kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, kötü*” (TS)

akça “sikke, para; *maliye*” (KTS - 11) – **akçe** “küçük gümüş para, her tür madenî para, akça” (TS)

akiret “öteki dünya, ahiret; *kefen*” (KTS - 14) – **ahiret** “dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya” (TS)

akısız “haksız; *bedava*” (KTS - 14) – **haksız** “hak ve adalete uygun olmayan, iddiası, davranışı, düşüncesi doğru ve yerinde olmayan (*kimse*)” (TS)

aktiv “aktif; *devlet müessesinde veya âmme teşkilâtında çalışan memur*” (KTS - 16) – **aktif** “etkin, canlı, hareketli, çalışkan; etkili, etken; *bir ticarethanenin, ortaklığın para ile değerlendirilebilen mal ve haklarının tümü*” (TS)

amal “amel, faaliyet, hareket; *çıkarcı yol bulan, hile, kolayını buluş*” (KTS - 30) – **amel** “yapılan iş, edim, fiil; bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları” (TS)

arız “istida; *şikâyet*” (KTS - 45) – **arz** “*sunma, piyasaya mal sürülmesi*; yüksek bir makama anlatma, bildirme” (TS)

² Bu çalışmada her iki lehçenin yazı dilleri esas alınmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Kırgız Türkçesi örnekleri “K.K. YUDAHİN, *Kırgız Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1998” adlı eserden taranarak alınmış ve çalışmada bu kaynak KTS olarak kısaltılmıştır. KT ise taranan sözlükte geçmeyen ama Kırgız Türkçesinde kullanıldığını bildiğimiz örnek için kullanılmıştır. Türkiye Türkçesi örnekleri ise Türk Dil Kurumu'nun ağ adresindeki *Büyük Türkçe Sözlük* (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts)'ten taranarak alınmış ve çalışmada kaynak TS olarak kısaltılmıştır. TTA ise Türk Dil Kurumu'nun ağ adresindeki *Büyük Türkçe Sözlük*'ten tespit edilen Türkiye Türkçesi Ağzıları örnekleri için kullanılmıştır. KAS ise Türk Dil Kurumu'nun ağ adresindeki *Büyük Türkçe Sözlük*'ten tespit edilen Kişi Adları Sözlüğü örnekleri için kullanılmıştır.

³ Yarı yalancı eşdeğer örneklerinde *italik* olarak verilen anlamlar, birbirleriyle örtüşmeyen anlamları bildirmektedir.

aruu “temiz, arı, *namuslu; sevimli, güzel*” (KTS - 50) – **arı** “temiz; yabancı şeylerden arınmış, katışıksız, saf, halis; *günahsız*” (TS)

asaat “nasihat, öğüt, ders; *ölünün yakınlarına baş sağlığı dilemek, taziye etmek*” (KTS - 51) – **nasihat** “öğüt” (TS)

asıl “yüce, soylu, asil; *kıymetli taş, inci, kıymetli kumaş*” (KTS - 51) – **asil** “soylu, yüce duygularla yapılan” (TS)

attuu “isimli, ismindeki; namında; *mesut; çok güzel, âlâ*” (KTS - 60) – **adlı** “adını taşıyan, isimli, ünlü” (TS)

azır “şimdi, şu dakikada; hazır bulunan; *uyanık*” (KTS - 74) – **hazır** “bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan; belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirilmiş; belirli bir biçimde yapılmış olarak satılan, alıcı bekleyen, ısmarlama karşısı; bu fırsattan yararlanarak” (TS)

balaket “felaket, kaza; *mihnet; belalı, hilekâr*” (KTS - 82) – **felaket** “büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela; çok kötü; şaşırtıcı, hayrete düşürücü” (TS)

bar “varlık; *nakit*; mevcut olan; malik olan, *zengin*” (KTS - 86) – **var** “mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşısı; sahiplik bildiren olumlu ad cümleleri kuran bir söz; elde bulunan her şey” (TS)

bark “fark, vasıf, hususiyet; *kıymet, değer; liyakat; otorite; haysiyet*” (KTS - 89) – **fark** “bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, ayırım, *çıkarma işleminin sonucu*” (TS)

bata “Kur’an’ın birinci suresinin adıdır, Fatiha; *takdis, hayırlı dua; nişanlanma*” (KTS - 98) – **Fatiha** “Kur’an’ın ilk suresi” (TS)

bayagı “*deminki; çoktanki*” (KTS - 100) – **bayağı** “*aşağılık, pespaye; basit, adi, amiyane, banal; herhangi bir özelliği olmayan, sıradan, alelade; hemen hemen, âdeta; gerçekten; oldukça, epey*” (TS)

bilerik “*bilezik; atın ayaklarındaki arzanî (enine) siyah daireler*” (KTS - 120) – **bilezik** “genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka; *iki borunun ucunu birleştirmeye yarayan halkaya benzer parça; mobilyaların ayak altlarına takılan kare, dikdörtgen, silindir, kesik koni vb. şekilli, pirinç veya nikel kaplı demirden yapılmış, iki ucu delik gereç; kelepçe*” (TS)

boyomo “*boyanmış; sahte; boyama*” (KTS - 135) **boyama** “boyamak işi; renkli yazma veya mendil; rengi boya ile sonradan verilmiş olan” (TS)

bölök “parça, kısım; *başka, diğer, hususi, ayrı*” (KTS - 138) – **bölük** “bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım; *saç örgüsü; hizip; takımlardan oluşan, üçü veya dördü bir tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli sayılan birlik*” (TS)

caanger, caangir “dünyayı zapt eden, cihangir; *emperyalist*” (KTS - 159) – **cihangir** “dünyanın büyük bir bölümünü eline geçiren kimse” (TS)

caman “fena, kötü, berbat, bozuk; *avamdan olan, fakir; pek, gayet; çocuk, evlat*” (KTS - 171) – **yaman** “güç, etki veya beceri bakımından alışılmışın üzerinde olan kimse; kötü, korkulan kimse; *alışılmadık, olağanın dışında*” (TS)

capaa “cefa, tazip, cebir; *hıyanet, ahdi bozma*” (KTS - 177) – **cefa** “zulüm” (TS)

caş “genç (*insanlar için*); ham (*olmamış*); yaş (*ömürün yıl ile ölçülen miktarı*); ömür, hayat” (KTS - 185) – **yaş** “doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman; hayatın çeşitli evrelerinden her biri, çağ; bir kurum, bir kuruluş, düzen vb.nin kurulduğundan bu yana geçen zaman; bir gök cisminin oluşmaya başladığı günden bugüne kadar geçirdiği zaman süresi; nemli, ıslak, kuru karşıtı; kendi suyunu, canlılığını yitirmemiş, kurumamış, kurutulmamış, taze” (TS)

caşıl “yeşil; yeşillik (*ot*), sebze; taze; *açık*” (KTS - 186) – **yeşil** “sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk; bu renkte olan; kurumamış, taze (*sebze*), kuru karşıtı; olmamış, ham (*meyve*)” (TS)

catak “yatacak yer, yatak, geceleyecek yer; in, yabani hayvanların yuvası, daimi mesken” (KTS - 188) – **yatak** “uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek; *ırmak, çay, dere vb.nin, içinde aktıkları yer; katmanlaşmış herhangi bir madde yığını*; bir şeyin çok bulunduğu yer; gizli barınak veya bir suçluyu gizlice barındıran yer; *makinelere hareketli bölümleri içine alan hareketli veya sabit parça; fideleri gömmek için toprakta açılan çukur; katmanlı bir kaya bütününde maden filizi veya taş döküntüsünden oluşan çok ince tabaka*” (TS)

celek “bayrak; hafif, erkek üst giyimi; kolsuz çocuk giyimi; *bayrak günderinin ucu*” (KTS - 199) – **yelek** “ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi; *okun yay kirişine takılan bölümündeki tüy; kuş kanadının büyük tüyü; telek*” (TS)

celek “yedeğe alınmış; *rehberlik, sevk ve idare*” (KTS - 204) – **yedek** “*yularından çekilerek götürülen boş binek hayvanı; hayvanı yedeğe alan ip, yular*; bir şeyin gereğinde kullanılmak için elde bulundurulan, asıl karşıtı; gereğinde kullanılmak için fazladan bulundurulan, ayrılmış olan” (TS)

ceti “yedi; *hafta*” (KTS - 205) – **yedi** “altıdan sonra gelen sayının adı, bu sayıyı gösteren 7 ve VII rakamlarının adı” (TS)

cıldız “yıldız; *teveccüh, sevimli, hoş*” (KTS - 209) – **yıldız** “çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri; sinema, tiyatro veya müzikhol sanatçısı, star; bir noktadan çevreye beş veya daha fazla çıkıntısı olan çok köşeli şekil; bir toplulukta, bir meslekte, üstün başarı gösteren kimse; baht, şans, talih; *kuzey yönü, kuzey*” (TS)

cırtış “yırtma, parçalama; *ölüğü hatırlama töreni sırasında verilen hediyeler, kızın yakınlarının karılarına verilen düğün hediyesi*” (KTS - 213) – **yırtış** “yırtma işi” (TS)

col “yol; hat, satır; tertip, adet; defa; *müsaade, ruhsat; hediye*” (KTS - 221) – **yol** “karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık; genellikle yerleşim alanlarını birbirine bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi; içinden veya üstünden bir sıvının geçtiği, aktığı yer; yolculuk; gidiş çabukluğu, hız; davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi; uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik; kumaşta bulunan çizgi; kez, defa; gaye, uğur, maksat; bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem” (TS)

coop “cevap; *talak (karıyı boşama)*” (KTS - 223) – **cevap** “bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt” (TS)

coopsuz “cevapsız; mesuliyetsiz” (KTS - 223) – **cevapsız** “cevabı verilmemiş, karşılıksız, yanıtız” (TS)

cutuluş “yutulmuş; temsil” (KTS - 234) – **yutulmuş** “yutmak işi” (TS)

çadır “çadır; çatı, saçak” (KTS - 255) – **çadır** “keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerçe, oba, otağ; gölgelik olarak kullanılan tente veya şemsiye” (TS)

çığış “çıkış; doğu (şark); huruç (muhasara altında bulunan askerinin hücum maksadıyla çıkışı)” (KTS - 266) – **çıkış** “çıkma işi, bir yerden çıkmak için kullanılan nokta; yokuş; güreşte cazgırın alana çıkardığı pehlivanların izleyicilere doğru yürüyerek çalım yapmaya başlaması; mezuniyet, okul bitirme; çıkış belgesi; beklenilmeyen bir sırada yapılan sert konuşma; uçağın bir havaalanından başka bir havaalanına gitme süreci, sorti; kuşatılmış bir bölgedeki birliklerin yaptığı saldırı; verilen bir işaretle yarışa başlama, depar” (TS)

çolok “tek kollu, çolak, tek bacaklı; kuyruksuz, kısa kuyruklu; kötü ve gayet arık at” (KTS - 279) – **çolak** “eli veya kolu sakat olan kimse” (TS)

daana “tane; nüsha” (KTS - 291) – **tane** “herhangi bir sayıda olan şey, adet; bazı bitkilerin tohumu; çekirdekli küçük meyve” (TS)

dımak “arzu; düşünce” (KTS - 307) – **dimağ** “beyin, bilinç, zihin” (TS)

döölöt “servet; devlet” (KTS - 313) – **devlet** “toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık, bu tüzel varlığın yönetim organları; büyüklük, mevki; mutluluk; talih” (TS)

duba “dua; kese, keseye dikilen dua: muska” (KTS - 313) – **dua** “yakarış, Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin” (TS)

dubana “divane, meczup; dilenci” (KTS - 314) – **divane** “deli, kaçık, budala; bir şeye çok düşkün olan” (TS)

düynö “dünya; servet; define, hazine” (KTS - 319) – **dünya** “üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü; dış, çevre, ortam; inançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu; meslek veya iş birliği içinde bulunma, camia; elgün, herkes; duygu, düşünce ve hayal âlemi” (TS)

emgek “imik, bingıldak (yeni doğan çocukların kafasının yumuşak olan yeri); emek” (KTS - 329) – **emek** “bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü; uzun ve yorucu, özenli çalışma” (TS)

eñiş “yokuş, iniş; atların yarışı, dörtnala koşan at üzerinden yerde yatan parayı elle almaktan ibaret olan bir nevi yiğitlik” (KTS - 333) – **iniş** “inme işi, yukarıdan aşağıya gittikçe alçalan eğimli yer, yokuş karşıtı; gerileyiş, çöküş; araçlı jimnastikte, atlayarak veya hızlanarak araçtan ayrılma durumu” (TS)

ılakap “lakap; izah, tefsir” (KTS - 351) – **lakap** “bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad” (TS)

ıman, ıyman “vicdan; iman; dinî vecibe” (KTS - 352) – **ıman** “din; inanç, güçlü inanç” (TS)

imansız “vicdansız; hayasız” (KTS - 352) – **imansız** “İnançsız; İnsafsız, acımasız” (TS)

ıyzaıttuu “muhterem, izzetli; nezaketli” (KTS - 363) – **izzetli** “büyük, yüce, ulu kimse” (TS)

ile “hile; çeviklik, atiklik; ustalık; kurnazlık” (KTS - 366) – **hile** “birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika; çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma” (TS)

kapak “göz kapağı; oyuk, kazıntı, çukur, derin dere” (KTS - 378) – **kapak** “her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne; dolap, sandık vb.ni örtmeye yarayan parça; kitap, defter vb.nin en üstüne geçirilen kılıf; biçilen ağaç kütüklerinin iki yanından çıkan, düzgün olmayan tahta; zıvanada iki dış yan parça” (TS)

kalın “kalın; sık, derin” (KTS - 390) – **kalın** “cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan (cisim), ince karşıtı; enli ve gür (kaş); yoğun, akıcılığı az olan; etli, dolgun” (TS)

kanimet “ganimet, fırsat” (KTS - 399) – **ganimet** “savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal; bir rastlantı sonucu ele geçen kazanç veya imkân; yağma sonrasında elde kalan mal, çalın-tı” (TS)

karğı “boyunluk, tasma” (KTS - 408) – **karğı** “dalyanlarda büyük balıklar için kullanılan demir kanca; silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak” (TS)

kat “mektup, yazı” (KTS - 415) – **hat** “çizgi; yazı; ulaşım sağlayan bir taşıtın uğradığı yerlerin bütünü, yol, geçek; elektrik akımı taşıyan tel veya kablo sistemi; telefon, telgraf, televizyon vb. araçlarla iletişim sağlayan yol, kanal; savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi; sınır; yüzü biçimlendiren çizgi veya kırışıklık; biçim” (TS)

katmar “sıra, tabaka, katmer; götürü, beraber” (KTS - 418) – **katmer** “bir şeyi oluşturan katlardan her biri; yağda veya sacda pişirilen bir tür börek; arasına yağ ve kaymak sürülerek katlanmış yufka ekmeği” (TS)

kayıp “kayıp bolup ketti: kayboldu gitti; geviş getiren hayvanların genel adı” (KTS - 421) – **kayıp** “kaybolma, yitme, yitim; kaybedilen şey; kaybolmuş olan, yitik” (TS)

kazançı “kazan yapma; aşçı, mutfakta çalışan” (KTS - 426) – **kazançı** “kazan yapan, satan veya onaran usta; kazanı ateşleyen kimse, ateşçi” (TS)

keyip “keyif, mizaç; kılık, şekil” (KTS - 446) – **keyif** “vücut esenliği, sağlık; canlılık, tasatsızlık, iç rahatlığı; rahat, huzur, afiyet; istek, heves, zevk; alkollü içki ve başka uyuşturucu maddeler kullanıldığında insanda görülen durum; yolsuz ve kural dışı istek” (TS)

kiriş “girme, giriş; gelir” (KTS - 474) – **giriş** “girme işi; bir yapıda içeri geçilen yer, met-hal, antre; bir eserin konusunu tanıtarak kolay kavranmasını sağlayan, ön sözden sonra yer alan bölüm; bir anlatımda gelişme bölümüne hazırlık yapmayı sağlayan bölüm; bir bilime hazırlık amacıyla yazılan eser” (TS)

koco “hoca, seyit; efendi, sahip, patron” (KTS - 477) – **hoca** “Müslümanlıkta din görevlisi; öğretmen; akıl öğretren, öğüt veren kimse; medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı”

(TS)

konok “misafir; *akşam yemeği, ikram*” (KTS - 484) – **konuk** “bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman” (TS)

kök “gök; lacivert, mavi; *yeşil, taze ot; karı-kök: ihtiyar ve genç, karı-kögö debey: küçüklüğünden büyüğüne kadar; kır*” (KTS - 498) – **gök** “içinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza; yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, gök kubbe, sema; gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi; bu renkte olan; *olgunlaşmamış*” (TS)

köz “göz; delik, ilmik; heybenin bir gözü; *kaş; tuzak ilmiği*” (KTS - 513) – **göz** “görme organı; bazı deyimlerde, görme ve bakma; *oda; bakış, görüş; suyun topraktan kaynakıldığı yer, kaynak; delik, boşluk; çekmece; terazi kefesi; nazar; sevgi, ilgi, gönül bağlantısı; bölüm, hane; bazı yaraların uç bölümü*” (TS)

küç “kuvvet, güç, kudret; *bir hizmet mukabilinde eğreti alınan iş hayvanı*” (KTS - 534) – **güç** “ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, efor, kolay karşıtı; zorlukla” (TS)

kür “gür, tam kuvvetinde bulunma; *kusursuz, eksiksiz olan; tam refah ve kifayet durumu*” (KTS - 540) – **gür** “bol ve güçlü olarak çıkan veya fişkıran; bol, verimli, feyyaz” (TS)

mandili “mendil: *kadın başörtüsü ve bir dokumanın adıdır*” (KTS - 552) – **mendil** “burun ve ter silmekte, el ve yüz kurulamakta kullanılan küçük, kare biçiminde dokuma veya yumuşak, ince kâğıt; içine bazı şeyler konulan dokuma, yağlık” (TS)

mart “mert, cesur; *cömert*” (KTS - 554) – **mert** “yiğit, sözünün eri, güvenilir (kimse), erkek” (TS)

namıs “namus, *şöhret, iyi nam, soy şerefi; incitme*” (KTS - 581) – **namus** “bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet; dürüstlük, doğruluk” (TS)

nay “ney; (tütün içmeye mahsus) *çubuk*” (KTS - 583) – **ney** “Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemlili çalgı” (TS)

neet “niyet, düşünce; *güven, umut*” (KTS - 583) – **niyet** “bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat; *fal gibi kullanılmak amacıyla içine mâni yazılıp katlanmış veya şekerlere sarılmış kâğıt parçası; namaz kılmaya, oruç tutmaya ve abdest almaya karar verip başlama*” (TS)

ooz “ağız; bir şeyin çıkacağı delik; kaynak; *büyük kapı (dervaza)*” (KTS - 596) – **ağız** “yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ; bu boşluğun dudakları çevreleyen bölümü; kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı; bir akarsuyun denize veya göle döküldüğü yer; koy, körfez, liman vb. yerlerin açık tarafı; çıkış yeri; *birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer, kavşak; üslup, ifade biçimi; uç, kenar; aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili*” (TS)

ölüü “ölü” (KTS - 610) – **ölü** “hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, diri karşıtı; ölmüş insan, müteveffa, mevta; hayvan leşi; *güçsüz; çok durgun, hareketsiz; etkileme gücü olmayan,*

canlılığı olmayan" (TS)

önör "zanaat, hüner; *sanayi, endüstri*" (KTS - 612) – **hüner** "beceri isteyen ustalık, beceriklilik" (TS)

samoor "semaver, *çayhane*" (KTS - 635) – **semaver** "özellikle çay demlemekte kullanılan, içinde kömür yakacak ocağı bulunan, elektrikle de çalışabilen, bakır, pirinç vb. metallere yapılmış musluklu kap" (TS)

sazar- "sararmak; *kin beslemek*" (KTS - 642) – **sarar-** "sarı olmak, rengi sarıya dönmek; korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak" (TS)

sez "his; *gazap*" (KTS - 648) – **sezi** "sezgi" (TS)

surma "sürme; *atın suratına vurulan damga; üst göz kapağındaki güzel bükümler*" (KTS - 669) – **sürme** "kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme, is" (TS)

suu "su, nehir; *yaş, nemli; tav*" (KTS - 670) – **su** "hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde; bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu; meyve, sebze vb.nin sıkılmasıyla elde edilen sıvı; bazı kokulu yaprak veya çiçeklerin imbikten çekilmesiyle elde edilen kokulu sıvı; yemeğin sıvı bölümü; *kez*; demir araçları ateşte kızdırdıktan sonra, suya daldırılarak sağlanan sertlik" (TS)

suuk "soğuk; *çirkin, nahoş*" (KTS - 670) – **soğuk** "ısının üşütecek kadar az veya düşük olması durumu; ısısı düşük olan, sıcak karşıtı; üşütecek derecede ısısı olan; *duygudan, sevgiden yoksun olan, yakın ve içten olmayan, ilgisiz; sevimsiz veya yersiz, antipatik; cinsel istek duymayan; ilgisiz, sevimsiz bir biçimde veya memnuniyetsizliğini belli ederek*" (TS)

tamaşa "zevk, eğlence, hoşlanarak bakılacak şey; *şaka*" (KTS - 704) – **temaşa** "hoşlanarak bakma, seyretme; *oyun, temsil, piyes, tiyatro*" (TS)

tapanca "tabanca; *bir çeşit pide adıdır*" (KTS - 708) – **tabanca** "kısa, hafif, cepte veya belde taşınan ateşli silah; *boyacılıkta kullanılan, basınçlı hava yardımıyla boya püskürtmeye yarayan araç*" (TS)

tatık "tat; *liyakat*" (KTS - 716) – **tat** "canlıların besinlerdeki uçucu olmayan bileşikleri damak, boğaz ve dil yüzeyindeki mukozaya noktaları aracılığıyla algıladığı duyum; tatlılık; hoşgiden durum, lezzet, zevk" (TS)

tegerrek "*muhit; daire*" (KTS - 720) – **tekerlek** "merkezde bulunan, bir eksenin çevresinde dönebilen çember, teker; bu biçiminde olan" (TS)

til "dil; *sövme, hakaret; haber, salık, düşmanın hâllerini söyletmek için tutulan esir, istihbaratçı; matbu organ (fikir yayan); dilim, parça; ağız tamburasının dili*" (KTS - 737) – **dil** "ağız boşluğunda, tadmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı; birçok aletin uzun, yassı ve çoğu hareketli bölümleri; büyükbaş hayvanların haşlanıp pişirildikten sonra yenebilen dili; ayakkabı bağlarının ayağı rahatsız etmemesini sağlayan ve bağ altına rastlayan saya parçası; kistak; makaraların ve bastıkların içine yerleştirilmiş olan, üzerinden geçirilen halatı istenilen yöne çevirmeye yarayan, çevresi oluklu, küçük döner tekerlek; bazı üflemler için kullanılan titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak; anahtar; insanların

düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban; sorguya çekilmek için yakalanan tutsak" (TS)

tizim "dizim, sıra; *liste*" (KTS - 741) – **dizim** "dizilme işi, dizme; söz zincirinde birbirini izleyen ve belli bir birim oluşturan ögeler birleşimi, sentagma" (TS)

tompok "tombul; *kabarık*" (KTS - 746) – **tombul** "yuvarlak; şişman, etine dolgun" (TS)

toñdurma "dondurulmuş; *ilkbaharda ekmek üzere güzün sürülen toprak*" (KTS - 747) – **dondurma** "dondurmak işi; *şekerli sütün veya meyve sularının dondurulmasıyla hazırlanan soğuk yiyecek*" (TS)

tüp "alt, dip, kök, temel; *soy, menşe, ecdat*" (KTS - 772) – **dip** "oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü; taban; dikili duran bir şeyin yerle birleştiği nokta ve çevresi veya bir şeyin yan başı; kapalı bir yerin kapıya göre en uzak bölümü" (TS)

tüyün "dügüm; *mahrem, mana, sır*" (KTS - 776) – **dügüm** "iplik, ip, halat vb. bükülebilir şeyleri kıvrıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum; anlaşılamayan, çözülemeyen karışık durum; *bilgisayar ağında başka birimlerle iletişim kurma yeteneği olan yazıcı, sunucu, bilgisayar vb. birim*; edebî eserlerde çapraşık olguların çözümlenmeden önce toplandığı en büyük merak unsuru; *gelen ve yansımış dalgaların girişimiyle oluşan kararlı dalgalarda titreşim genliğinin sıfır olduğu noktalardan her biri*" (TS)

uluu "büyük, ulu; yüksek; *genel*" (KTS - 783) – **ulu** "erdemleri bakımından çok büyük, yüce; çok yüksek, çok büyük olan şey" (TS)

ügüt "öğüt, nasihat; *propaganda*" (KTS - 793) – **ögüt** "bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat" (TS)

zeket "zekât; *vergi*" (KTS - 805) – **zekât** "zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri" (TS)

ziynat "süs, ziynet, bezek; *lezzet, zevk*" (KTS - 807) – **ziynet** "süs, bezek" (TS)

tayak "değnek, baston, asa; *kapı pervazı*" (KTS - 717) – **dayak** "bir insanı veya bir hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek; bir şeyin yıkılmaması için dayanan ağaç, destek, payanda; evlerin kapısının açılmaması için kapının arkasına konulan kol, destek, sürgü" (TS)

Kökteş yarı yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yalancı eşdeğerlik oluşturmadığı görülür:

ortok "dost, arkadaş; mahsulün bir kısmını alan, ortakçı" (KTS - 600) – **ortak** "birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağlı kimselerden her biri; kuma; birden çok kimse veya nesneyi ilgilendiren, onlara özgü olan, onların katılmasıyla oluşan, müşterek" (TS) – **ortak** "arkadaş, kardeş" (TTA)

1.1.1.1.2. Sesçe Aynı Olanlar

ala "benekli, alaca; *ayrı gayrılık, ittifaksızlık, inhilâl, müsavî olmayan; cüzam; namussuzluk*" (KTS - 17) – **ala** "karışık renkli, çok renkli, alaca; açık kestane renginde olan, ela (göz); keklğin boynundaki siyah halka" (TS)

alkış “hayırdua; selâmlama, hamdü sena, şükran” (KTS - 29) – **alkış** “bir şeyin beğenildiğini, onaylandığını anlatmak için el çırpma, alkışlama, kargış karşıtı” (TS)

ar “vicdan; hayâ” (KTS - 38) – **ar** “utanma, utanç duyma” (TS)

ara “ara, fasıla; iki nokta arasındaki zaman; münasebetler, ilgiler; zamanından evvel doğmuş; nişan, hedef” (KTS - 39) – **ara** “iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe; iki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla; kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi; iç” (TS)

asma “asılı, asma; levha, arabacının atları idare etmek için kullandığı uzun dizgin” (KTS - 52) – **asma** “asmak işi, asılmış, asılı” (TS)

ast “alt, alt kısım; ön, ön kısım; başlangıç” (KTS - 53) – **ast** “alt; birinin buyruğu altında olan görevli; birine göre alt aşamada olan kimse, madun; rütbe veya kıdemce küçük olan asker” (TS)

astar “giyim iç bezi, astar; eski püskü şeyler (terzilerde)” (KTS - 53) – **astar** “giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat; sıvanacak, boyanacak yerlere boyadan önce sürülen kat; gemicilikte bir şeyi sağlamlaştırmak için kullanılan bez, halat, ağaç vb.” (TS)

ayak “bacağın aşağı kısmı; son, netice” (KTS - 62) – **ayak** “bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü; bacak; birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri; vücudun belden aşağı bölümü; yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi; basamak” (TS)

ayan “belli, aşikâr; ikaz, telkin” (KTS - 63) – **ayan** “belli, açık” (TS)

ayaz “temiz, şeffaf, açık; soğuk” (KTS - 64) – **ayaz** “durum, sakın havada çıkan kuru soğuk, çok soğuk hava” (TS)

ayıp “suç, kabahatli olma; kusur, eksiklik; para cezası” (KTS - 66) – **ayıp** “toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış; kusur, eksiklik; utanç veren” (TS)

ayran “hafifçe su katılan yoğurt; yoğurt” (KTS - 70; KT) – **ayran** “süt veya yoğurt yayıkta çalkalanarak yağı alındıktan sonra kalan sulu bölüm; yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek” (TS)

ayrık “bölüm, bölme, yarık, ikiye ayrılmış, yırtık; dağlardaki çukur; iki dağ ırmağının kavuştuğu yer” (KTS - 70) – **ayrık** “ayrılmış; ayrı tutulan, başkalarına benzemeyen, ayrıcalı, müstesna; kural dışı; düzgün ve uygun olmayan, çarpık” (TS)

bakır “maden; madeni kova” (KTS - 80) – **bakır** “atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C’ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kırmızı renkli element (*simgesi Cu*); bu elementten yapılmış” (TS)

bala “çocuk, yavru; erkek tarafından torun” (KTS - 82) – **bala** “yavru, çocuk” (TS)

balta “ay balta yahut aybalta: savaş baltası, nacak; balta cutar yahut balta cutkan: bir yırtıcı kuş, büyük ağızlı; oğlan, bacak (oyun kâğıtlarında)” (KTS - 85) – **balta** “ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç” (TS)

baş “kafa, baş; *başak*; reis, amir; başlıca; üst kısım, tepe; başucu, başımda; iptida; *insan, nüfus (insanlar sayılırken), tane*” (KTS - 95) – **baş** “İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa; bir topluluğu yöneten kimse; başlangıç; temel, esas; arazide en yüksek nokta; bir şeyin genellikle toparlakça ucu; bir şeyin uçlarından; kasaplık hayvanlarda ve bazı yiyeceklerde adet; *para değiştirirken verilen veya alınan üstelik, sarrafiye*; bir şeyin yakını veya çevresi; önem veya yönetim bakımından ileride olan; *güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş derecenin en yükseği*; deniz teknelerinde ön taraf” (TS)

bay “zengin, servet sahibi; *koca*” (KTS - 100) – **bay** “parası, malı çok olan, zengin” (TS)

beşik “beşik; *beşik üyü: çocuk sığınağı, kreş*” (KTS - 110) – **beşik** “bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola; *ambalajlanacak malın biçimine uygun olarak alta konulan parça veya parçaların tümü; bir şeyin doğup geliştiği yer*” (TS)

bet “yanak, yüz; *yüzey; istikamet; sahife; vicdan, haya*” (KTS - 110) – **bet** “bet beniz: yüz rengi” (TS)

bilgiç “haberdar, bilgiç, akıllı, hakim; *kılavuz, rehber*” (KTS - 120) – **bilgiç** “bilgili kimse; *bilgisiz olmasına rağmen bilgili görünmek isteyen, bilgili geçinen kimse*” (TS)

bilış “belli, malum; bilgi, *becerme*” (KTS - 121) – **bilış** “canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi, vukuf; bildik, tanıdık” (TS)

boş “boş, serbest, tutulmamış; *zayıf*” (KTS - 133) – **boş** “İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı; görevlisi olmayan (*iş, görev*); yapılacak işi olmayan, işsiz; anlamsız; *bilgisiz; bir işe yaramayan, yararsız; habersiz, hazırlıksız bir biçimde*” (TS)

boy “bedenin uzunluğu ve yüksekliği; endam, boy bos; *bir, tek: evlenmemiş*” (KTS - 134) – **boy** “bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık; bir yüzeyde, en sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, en, genişlik karşıtı; uzunluk; kumaş için ölçü” (TS)

burma “burmalı, burma; *burma köz: işveli nazarlar atan kadın, göz atan kadın*” (KTS - 147) – **burma** “burmak işi, burularak yapılmış altın bilezik; burulmuş, burularak yapılmış, kıvrılmış; *hadım etme, içdiş etme*” (TS)

cuma “cuma günü; *hafta*” (KTS - 232) – **cuma** “perşembe ile cumartesi arasındaki gün; *cuma namazı*” (TS)

çöp “ot, kuru ot; *hayvanlarda son*” (KTS - 283) – **çöp** “saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası; *yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi*” (TS)

dem “nefes; an; *kuvvet, kudret; cesaret, şecaat*” (KTS - 304) – **dem** “hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu; pişirilen yemeklerin yenecek kıvamda olması; soluk, nefes; zaman, *çağ; içki; koku*” (TS)

dere “dar boğaz, dar geçit, derbent” (KTS - 306) – **dere** “genellikle yazın kuruyan küçük akarsu, bu akarsuyun yatağı; iki dağ arasındaki uzun çukur; *damlarda yağmur sularını toplayarak oluğa veren çinko veya kiremit yol*” (TS)

elçi “sefir, elçi; *kendi kabilesini, kendi soyunu-sopunu seven, halkçı*” (KTS - 325) – **elçi** “bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir; bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse; Peygamber” (TS)

ilik “*kanca, haber, salık*” (KTS - 367) – **ilik** “giysi, yorgan çarşafı, yastık kılıfı vb.nin gereken belirli yerlerine düğmenin geçirilebilmesi için iplikle örülerek, parça geçirilerek veya biye ile yapılan küçük yarık; *kemiklerin iç boşluklarını dolduran yağlı madde*” (TS)

kalıp “şekil, model, kalıp; *yalnız bir tarafında nakışlar bulunan madeni ziynet*” (KTS - 390) – **kalıp** “bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç; biçki modeli, patron; genellikle küp biçiminde yapılan; gösterişli, görünüş; biçim, durum; yenilikten uzak, özgün olmayan” (TS)

kalkan “kalkan, siper; *perde, sığımak; içine kurşun doldurulmuş olan aşık*” (KTS - 391) – **kalkan** “ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık; toplum olaylarında güvenlik görevlilerinin çeşitli saldırı araçlarından kendilerini ve başkalarını korumak için kullandıkları, özel olarak yapılmış korumalık; koruyucu” (TS)

kan “kan, leş” (KTS - 396) – **kan** “atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı; *soy*” (TS)

kar “kar; *yaş (küçük çocuk veya hayvan yavrusu için)*” (KTS - 402) – **kar** “havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı” (TS)

kara “siyah, esmer; *karaltı; halis; dayangaç, mesnet; yazı; çirkin, menfi şey; yas; suçlu; sığır hayvanı, inek*” (KTS - 403) – **kara** “en koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı; bu renkte olan; esmer; kötü, uğursuz, sıkıntılı; yüz kızartıcı durum, leke; iftira” (TS)

karalık “siyahlık; *namussuzluk*” (KTS - 405) – **karalık** “kara olma durumu; karaya çalan leke” (TS)

karın “karın, mide, kursak; *tulum (yağ muhafaza etme kabı olarak kullanılan inek yahut koyun karnı)*” (KTS - 409) – **karın** “insan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi; döl yatağı; bazı şeylerde şiş ve içi boş bölüm; mide” (TS)

karındaş “erkek kardeş tarafından yeğen kız (*amcadan küçük olmak şartıyla*), (*büyük erkek kardeşe nispeten, hemşireye nispeten değil*) küçük kız kardeş, *akraba*” (KTS - 409) – **karındaş** “kardeş” (TS)

katar “*yıldönümü, sıra*” (KTS - 417) – **katar** “tren; taşıt dizisi; bir arada giden veya uçan hayvan dizisi” (TS)

katık “*ekşimiş süt; yoğurt*” (KTS - 417) – **katık** “ekmekle karın doyurmak gerektiğinde, ekmeğe katılan peynir, zeytin, helva vb. yiyecek; yağ alınmış yoğurt, ayran” (TS)

keçe “giyim ve azık sözlerinin tekidir; *kiyim-keçe: her nevi giyim, eski püskü elbise; azık-keçe: erzak, yiyecekler*” (KTS - 428) – **keçe** “yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş; bu kumaştan yapılan; yere serilen halı, kilim vb. yünlü döşemelik” (TS)

kemer “kayış, kuşak; *selin kazdığı çukur, dere, dar vadi, suyun eştığı kuyu*” (KTS - 436) – **kemer** “bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı; etek, pantolon vb. giysilerin bele gelen bölümü; emniyet kemeri; *tümsekli; kemiklerden oluşmuş tümsekli tavan; katmanlı kayalarda bir kıvrımın kabarık tepe yeri, tekne karşıtı*” (TS)

kesim “kesilmiş parça; *mahkeme kararı, hüküm*” (KTS - 443) – **kesim** “kesme işi; bölüm, parça, kısım, sektör; *bölge; kesme zamanı; işaretlenmiş belli yer; hazineye ait herhangi bir gelirin belli bir bedel karşılığı keseneğe verilmesi*” (TS)

kır “dağ, sırt; tepeli-tümsekli step, *tepe; kenar*” (KTS - 457) – **kır** “şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer” (TS)

kızıl “kırmızı; *pembe yanaklı, açık boz; kızıklar (komünistler); sert (çay hakkında); dövülmüş ve savrulmuş olan hububat, temiz hububat*” (KTS - 470) – **kızıl** “parlak kırmızı renk; bu renkte olan; komünist; *genellikle küçük yaşlarda görülen, bulaşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık; altın*” (TS)

kişilik “insanlık, insana has olan; *nezâket, terbiye, insaniyet; eyerin oturacak yeri*” (KTS - 475) – **kişilik** “bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet; insanlara yakışacak durum ve davranış; bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü; herhangi bir kişi için, herhangi bir kişiye yetecek miktarda olan; herhangi bir sayıda kişiden oluşan; yabancı” (TS)

kor “sıcak kül, içinde ateşli kömür parçaları bulunan kül; *sermaye*” (KTS - 486) – **kor** “iyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası; *büyük acı, üzüntü, sıkıntı, derin*” (TS)

kulak “kulak; telli musiki aletinin kulağı; *kazanın kulpu; (çakmaklı tüfekte) ağızotu tavası, tetik*” (KTS - 517) – **kulak** “başın her iki yanında bulunan işitme organı; telli çalgılarda tel germeye yarayan burğu; *sabanın toprağa giren kısmının iki yanında bulunan ve toprağı yollara dökmeye yarayan parça; akarsuların ve özellikle göllerin karaya giren ve durgunlaşan yerleri; seslerin uygunluğunu seçebilme ve değerlendirebilme yeteneği*” (TS)

kum “kum; *posa, çöküntü*” (KTS - 520) – **kum** “silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, *sert tanecikler; armut, ayva vb. meyvelerin etli bölümlerindeki sert tanecikler; vücuttaki bezlerin, özellikle böbreğin ürettiği ince ve katı tanecikler*” (TS)

kurs “*borsa fiyatı; kurslar, dersler*” (KTS - 525) – **kurs** “resmî ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen ve kısa süreli derslere dayanan eğitim etkinliği” (TS)

peri “peri; *şerir, cinni varlık*” (KTS - 622) – **peri** “doğüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık; çok güzel, alımlı, becerikli kadın” (TS)

saltanat “*liyakat, itibar; şaşaa, debdebe*” (KTS - 634) – **saltanat** “bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması; bolluk ve zenginlik, gösterişli yaşayış; birinin bir işte, bir yerde bulunan kimseler üzerindeki egemenliği” (TS)

sanat “*nasihat, ibret, misal; bir yığın kafiyeli vecizelerden düzülmüş olan şarkı*” (KTS -

636) – **sanat** “bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık; belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım; bir şey yapmada gösterilen ustalık; bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü; zanaat” (TS)

sıra “herhangi bir zaman, genelce; *büsbütün, tamamiyle, katiyen*” (KTS - 651) – **sıra** “*yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü; belirli bir düzene ve niteliğe göre dizilme durumu; bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman; nöbet; tahtadan oturak; düzen*” (TS)

sol “sol, sol cenah (*orduda*); *kuzey; yanlış, kötü*” (KTS - 658) – **sol** “vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı; bu taraftaki yön; *sosyalizme yakın görüşte olan grup*” (TS)

söz “kelime, kelam, konuşma; *davayı halletmek, hüküm verme hakkı*” (KTS - 665) – **söz** “bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi; bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük; bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi; kesinlik kazanmayan haber, söylenti; bir işi yapacağını kesin olarak vadetme; müzik parçalarının yazılı metni, *güfte*” (TS)

şerbet “tatlı bir içecek; *alkollü içkiler*” (KTS - 683) – **şerbet** “meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek; belli törenlerde konuklara sunulan şekerli içecek; *bazı maddelerin suda eritilmiş; söylenmek veya nişanlanmak üzere tarafların anlaşması durumunda tören yapılarak içilen içecek*” (TS)

talak “boşama; *reddetme*” (KTS - 700) – **talak** “evliliğin sona ermesi, erkeğin karısını boşaması” (TS)

tetik “üzerinde bir şeyin döndüğü mil, mihver; menteşe mili; mekanizma; *cihaz, organ (kurum); hamarat, anlayışlı, çevik*” (KTS - 729) – **tetik** “ateşli silahlarda ateşlemeyi sağlamak için çekilen küçük parça; çabuk davranan, çevik, *dikkatli, uyanık; dikkat ve özen gerektiren, nazik*” (TS)

tutam “*kulp, sap*; bir avuç (*nesne*); dört parmak genişliğinde olan uzunluk ölçüsü” (KTS - 763) – **tutam** “avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan” (TS)

tütün “duman; *hane, oba, keçe ev*” (KTS - 775) – **tütün** “*patlıcangillerden, birleşiminde niktin bulunan, otsu bir bitki; bu bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı; duman*” (TS)

Kökteş yarı yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yalancı eşdeğerlik oluşturmadığı görülür:

ak “beyaz; temiz, namuslu; masum, suçsuz; süt, *süt mahsulleri; yumurta akı*” (KTS - 11) – **ak** “kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı; beyaz leke; temiz; dürüst; sıkıntısız, rahat” (TS) – **ak** “süt, yoğurt vb. yiyecekler” (TTA)

aş “gıda; yemiş, mahsul; ölüyü anmak üzere verilen ziyafet; *pilâv*” (KTS - 53) – **aş** “yemek” (TS) – **aş** “bulgur pilâvı; pirinç pilâvı; bulgurdan yapılan sulu pilâv” (TTA)

1.1.1.2. Tam Yalancı Eşdeğerler

İsim ve isim soylu sözcüklerin Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki tam yalancı eşdeğerlikleri, yarı yalancı eşdeğerliğe oranla daha azdır:

1.1.1.2.1. Sesçe Farklı Olanlar

agın “cereyan, cari, akıcı, akar” (KTS - 10) – **akın** “kalabalık bir şeyin arkası kesilmeyen bir geliş durumunda olması, düşman topraklarına çeşitli amaçlarla toplu olarak yapılan baskın; gol atmak veya sayı yapmak amacıyla karşı takımın sahasına doğru genellikle topluca girişilen hücum” (TS)

akim “vali” (KTS - 14) – **hâkim** “egemenliğini, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen; başta gelen, başta olan, baskın çıkan; duygu, davranış vb.ni iradesiyle denetleyebilen (kimse); yüksekte bir yeri bütün olarak gören; yargıç; baskın” (TS)

ald, aldı “ön, ön kısım; en iyi; aşağı, aşağı kısım” (KTS - 23) – **alt** “bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı; bir nesnenin tabanı; oturulurken uyluk kemiklerinin yere gelen bölümü; birine göre daha aşağı mevkide olan kimse; bir şeyin yere yakın bölümü; sınıflamalarda ikinci derecede olan; birkaç şeyden aşağıda olan” (TS)

añız “tarla, sürülmekte olan toprak” (KTS - 34) – **anız** “ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap, ekin biçildikten sonra sürülmemiş tarla” (TS)

bazarlık “pazara giden kimsenin getirdiği hediye” (KTS - 103) – **pazarlık** “bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme; özellikle pazar günleri giyilen şık, gösterişli giysi” (TS)

biyik “yüksek” (KTS - 124) – **büyük** “boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı; çok, ortalamayı aşan (soyut kavram); niceliği çok olan; üstün niteliği olan; yetişkin, belli bir yaşa gelmiş; önemli” (TS)

çığarma “eser, telif, üreti, istihalat, mahsulat” (KTS - 265) – **çıkarma** “çıkarmak işi; düşman kıyılarına gemi, bot vb.nden asker indirme, asker çıkarma; dört işlemde biri, çıkarmak işlemi” (TS)

çukuur “kazma aygıtı” (KTS - 286) – **çukur** “çevresine göre aşağı çökmüş olan yer; çene ve yanaktaki gamze; mezar” (TS)

eskiçilik “eskiyi temsil eden her şey; muhafazakârlık” (KTS - 341) – **eskicilik** “eskicinin yaptığı iş” (TS)

iynelik “yusufçuk böceği” (KTS - 375) – **iğnelik** “üzerine iğne saplanan küçük yastık, iğnedenlik, iğne yastığı” (TS)

kargâşa “engel” (KTS - 408) – **kargâşa** “kışkırtma ve karışıklık yoluyla toplumda ortaya çıkan düzen bozukluğu, anarşi; kalabalık, düzensizlik vb.nin yol açtığı karışıklık, kaos” (TS)

keçee “dün, geçenlerde; akşam” (KTS - 428) – **gece** “genellikle saat 22’den itibaren gün ağarcasına kadar geçen süre, tün, şeb; bu süre içindeki karanlık; eğlence, anma vb. amaçlarla geceyin düzenlenen toplantı” (TS)

kısa “hisse, pay; intikam, karşılık” (KTS - 461) – **hisse** “pay, tutam; bir olaydan çıkarılan ders” (TS)

kül “çiçek” (KTS - 535) – **gül** “güllillerin örnek bitkisi (Rosa); bu bitkinin katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği” (TS)

niyaz “sadaka; fazilet, erdem” (KTS - 584) – **niyaz** “yalvarma, yakarma” (TS)

oy “fikir, düşünce, meşgale, kaygı; karar, mahkeme kararı” (KTS - 603) – **oy** “bir toplantıya katılanların, bir sorunla ilgili birkaç seçenekten birini tercih etmesi, rey; bu tercihi belirten işaret, söz veya yazı; seçimlerde kişinin herhangi bir aday veya partiye ait yaptığı tercih” (TS)

soko “pulluk, saban” (KTS - 657) – **soku** “taş dibek; dibekte, havanda tahıl dövmeğe yarayan tokmak” (TS)

taza “temiz, pak” (KTS - 719) – **taze** “bozulmamış, bayatlamamış olan; dinç, yıpranmamış, yorulmamış; kuru olmayan, körpe, kuru karşıtı; yeni, zamanı geçmemiş; genç kadın” (TS)

tinç “rahat, sakin, sükûnet” (KTS - 731) – **dinç** “gücü ve sağlık durumu yerinde, canlı, zinde” (TS)

tozok “cehennem, azap, ıstırap” (KTS - 752) – **tuzak** “kuş veya yaban hayvanlarını yakalamaya yarayan araç veya düzenek; birini güç ve tehlikeli bir duruma düşürmek için kurulan düzen, komplo” (TS)

tul “ölen kocasının tasviri olup, karı-koca yatağının üzerine asılırdı (ki bu tasvirin altına oturup, kocası için sağı sağırdı), kocası için yas, matem” (KTS - 758) – **dul** “eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek” (TS)

Bu tür tam yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yarı yalancı eşdeğer özellikte oldukları görülmektedir. Bu da lehçelerdeki birçok sözcüğün anlamlarının Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşadığına işaret etmektedir:

akır “yemlik, yem teknesi” (KTS - 13) – **ahır** “evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı” (TS) – **ahır** “hayvanların su içtiği taş veya ağaç yalak, çeşme yalağı; hayvan yemliğı” (TTA)

Tam yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yalancı eşdeğerlik oluşturmadığı da görülmektedir. Bu da lehçelerdeki birçok sözcüğün anlamlarının Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşadığını gösterir:

caz “ilkbahar, ilkyaz” (KTS - 193) – **yaz** “kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim” (TS) – **yaz** “ilkbahar” (TTA)

1.1.1.2.2. Sesçe Aynı Olanlar

acar “güzel yüz rengi, hoş, sevimli çehre” (KTS - 3) – **acar** “atılğan, güçlü ve becerikli, çevik, yeni” (TS)

alım “haraç, mükellefiyet, rüşvet; suret, pay” (KTS - 26) – **alım** “alma işi; kurum, çalım, gurur; çekicilik” (TS)

aşar “imece, imece suretiyle yapılan iş” (KTS - 54) – **aşar** “tarım ürünlerinden alınan onda bir oranındaki vergiler, ondalık” (TS)

atak “şöhret, marufluk; unvan” (KTS - 57) – **atak** “düşüncesizce her işe atılan, cüretkâr; çevik, hareketli; geveze” (TS)

atkı “av kuşunun midasını yıkamak için kullanılan borucuk” (KTS - 59) – **atkı** “soğuğa karşı omuzlara, başa, sırta veya boyna alınan örtü; bazı kadın ayakkabılarında ve çocuk patiklerinde ayağın

üstünden geçen, yandan iliklenen ince uzun parça; kapı ve pencerelerin yapımında üst tarafa konan ağaç, taş veya beton destek, üst eşik; dokuma tezgâhlarında mekikle enine atılan iplik, argaç; büyük yaba" (TS)

baba "ata-baba: dedeler, ecdat" (KTS - 76) – **baba** "çocuğu olan erkek, peder" (TS)

bakma "evcil, ehli; ahretlik, ahur bölmesi" (KTS - 81) – **bakma** "bakmak işi" (TS)

basık "gidiş, yürüyüş (at hakkında); harekât, gidişat" (KTS - 92) – **basık** "basılmış, yassılaştırmış; çok yüksek olmayan, alçak; kısık" (TS)

bedel "hürmet, itibar" (KTS - 104) – **bedel** "değer, fiyat, kıymet; bir şeyin yerini tutabilen karşılık; başkasının adına ve onun parası ile hacca giden kimse; eşit, denk; askerlik yapmamak veya yapılacak süreyi kısaltmak isteyenlerin devlete ödedikleri para; bir ücret karşılığında çalışan kimse" (TS)

beyit "mezar taşı kitabesi" (KTS - 113) – **beyit** "anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası; ev" (TS)

cadı "sihir, büyü, sihirbazlık" (KTS - 161) – **cadı** "geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan hortlak; kötülük yaparak başkalarına zarar veren kadın; çok güzel göz" (TS)

çayır "taze" (KTS - 256) – **çayır** "üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer; böyle yerde biten ot" (TS)

çirkin "menfur, murdar; teessüf, pişmanlık ifadesi" (KTS - 276) – **çirkin** "göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı; hoş olmayan, yakışık almayan (davranış veya söz); karanlık, dalavereli, şüpheli" (TS)

çöpçü "ot biçmekle ve yığmakla meşgul olan" (KTS - 284) – **çöpçü** "evlerden çöpleri toplayan veya sokakları süpüren temizlik işçisi" (TS)

eren "kuvvetli, mert, kahraman, yiğit" (KTS - 337) – **eren** "ermiş, olağanüstü sezgileriyle bir takım gerçekleri gördüğüne inanılan kimse" (TS)

eş "dayanağ, yardım, umut" (KTS - 341) – **eş** "birbirinin aynı olan veya birbirine çok benzeyen iki şeyden her biri, benzeri; karı kocadan her biri, hayat arkadaşı; ikişer kişilik gruplarla oynanan oyunlarda, ortak oynayan iki kişiden her birinin öbürüne göre durumu, partner; kuma, ortak; arkadaş" (TS)

ilmek "çengel, kanca" (KTS - 368) – **ilmek** "çözülmesi kolay düğüm, eğreti düğüm, ilmik" (TS)

karılık "ihtiyarlık" (KTS - 409) – **karılık** "kadın olma durumu; evli kadının kocasına göre olan durumu veya görevi" (TS)

kep "şekil, giyim, libas, maske" (KTS - 439) – **kep** "başlık, sipersiz şapka; asker şapkası; hemşirelerin giydiği başlık; bazı törenlerde profesör ve öğrencilerin giydikleri özel başlık" (TS)

kesir "istihfaflı muamele, bunun getirdiği felaket; küçümseme, kendini beğenen, kibirli" (KTS - 443) – **kesir** "bir birimin bölündüğü eşit parçalardan birini veya birkaçını anlatan sayı" (TS)

kez "an, zaman, fırsat, elverişli fırsat" (KTS - 446) – **kez** "bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere" (TS)

kılık “iş, hareket, fil; tabiat, hulk” (KTS - 452) – **kılık** “bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst baş; bir kimsenin resmi, fotoğraf” (TS)

kıyam “öğle zamanı, cenup” (KTS - 464) – **kıyam** “İslam inancına göre, ölümden sonra yeniden dirilip ayağa kalkma; namazda ayakta durma; ayağa kalkma, ayakta durma; bir işe girişme, kalkışma, teşebbüs etme; ayaklanma, başkaldırma, karşı gelme” (TS)

kibir “ağır hareket eden adam, mıymıntı” (KTS - 471) – **kibir** “kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyükleme, benlik, gurur” (TS)

kol “el, el pençesi; ön bacak, ayak; parmak” (KTS - 478) – **kol** “insan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm; makinelerde tutup çevirmeye, çekmeye yarayan ağaç veya metal parça; koyun, dana, kuzu vb.nde ön ayağın üst bölümü; ağaçlarda göveden ayrılan kalın dal; bazı çalgıların elle tutulan sap bölümü; koltuk, divan vb.nin yan tarafında bulunan dayanmaya yarayan parça; bir şeyin ayrıldığı bölümlerden her biri, dal (I), kısım, şube, brans; iş takımı, ekip, grup; dizi, düzen; bir halat oluşturan bükülmüş lif demetlerinden her biri” (TS)

kök nar “haşhaş, haşhaş kozalarını kaynatmak suretiyle yapılan uyuşturucu bir madde” (KTS - 498) – **kök nar** “çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacı” (TS)

kundak “çocuk beşiği” (KTS - 521) – **kundak** “yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez; bu bezle sarılmış bebek; saçları yemeninin içine alıp bağlama; korunmak için sıkı sıkıya sarılmış şey” (TS)

küçük “inik (köpek yavrusu, kurt yavrusu); tomurcuk, gonca” (KTS - 534) – **küçük** “makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse; boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, mikro, büyük karşıtı; yaşı daha az olan; niceliği az olan; niteliği aşağı olan, bayağı; geri aşamada; değersiz, önemsiz; kısık, parlak olmayan (ses)” (TS)

mesel “benzeş, benzeme, benzetme” (KTS - 563) – **mesel** “örnek alınacak söz; atasözü; eğitici hikâye veya masal” (TS)

moral “ahlâk” (KTS - 570) – **moral** “bir insanın ruhsal gücü, manevi güç, maneviyat” (TS)

saz “bataklık” (KTS - 642) – **saz** “genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli kamış, hasır otu, kiliz, kofa; bu kamıştan yapılmış” (TS)

tutkun “esaret, hapis, esir, tutsak, mahpus” (KTS - 764) – **tutkun** “gönül vermiş, meftun, meclup; bir şeye alışmış, bağlanmış, düşkün” (TS)

Sesçe aynı olan tam yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yarı yalancı eşdeğerlik oluşturduğu da görülmektedir:

beter “daha fazla, daha iyi” (KTS - 111) – **beter** “daha kötü, çok kötü” (TS) – **beter** “çok, pek; fazla” (TTA)

ece “büyük kız kardeş, yaşça genç olan kadına nispeten yaşça büyük olan kadın (zevce)” (KTS - 320) – **ece** “güzel kadın; kraliçe” (TS) – **ece** “abla, büyük kız kardeş” (TTA)

Kırgız Türkçesindeki bazı kullanımların Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılmadığı, Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanıldığı ve bu kullanımın kökteş tam yalancı eşdeğerlik oluş-

turduğu görülebilmektedir. Ancak lehçelerin ağızlar dikkate alınarak sözvarlığı açısından karşılaştırılması ayrı bir araştırma konusu olacaktır:

bastık “alçaklık, korkaklık” (KTS - 93) – **bastık** “pestil” (TTA)

Sesçe aynı olan tam yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi Kişi Adları Sözlüğü göz önüne alındığında yarı yalancı eşdeğerlik oluşturduğu görülmektedir:

tın “nefes; dinlenme, fasıla, teneffüs” (KTS - 731) – **tın** “tınlayan şeyin çıkardığı ses, tınlama sesi” (TS) – **tın** “nefes, soluk” (KAS)

uşak “ufak (iri olmayan)” (KTS - 787) – **uşak** “çocuk; herhangi bir bölgenin halkından olan erkek; erkek hizmetçi; tayfa” (TS) – **uşak** “ufak, küçük” (KAS)

1.1.2. Fiiller

Fiillerin Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki yarı yalancı eşdeğerlikleri, isim ve isim soylu sözcüklere oranla daha azdır:

1.1.2.1. Yarı Yalancı Eşdeğerler

1.1.2.1.1. Sesçe Farklı Olanlar

açı- “ekşimək, mayalanmak, acılanmak; ağrı hissetmek” (KTS - 5) – **acı-** “tadı acı duruma gelmek, acılaşmak; acılı, ağırlı olmak; merhamet etmek, üzölmek” (TS)

agar- “ağarmak, yıldırmaq, bitmek (bitkiler hakkında), çiçek açmak” (KTS - 9) – **ağar-** “beyazlaşmak, aydınlanmak, rengi solmak” (TS)

bakır- “gömürdemək; böğürmek; boğazı yırtılırcasına bağırmaq” (KTS - 80) – **bağır-** “insan, yüksek ve gür ses çıkarmak; kendini belli etmek; yüksek sesle azarlamak” (TS)

bar- “kımldamak, yürümək, hareket etmek, yürüyüp gitmek; varmaq” (KTS - 86) – **var-** “erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasil olmak; belli bir duruma veya düzeye gelmek; hoş olmayan bir sona ermek; bir şeyi iyice anlamak veya duymak; acımadan, çekinmeden yapmak; evlenmek; bir durumdan başka duruma geçmek” (TS)

beril- “verilmek; teslim olmak, mağlup olmak; sadakatli olmak” (KTS - 109) – **veril-** “verme işine konu olmak” (TS)

biç- “biçmek, kesmek; iğdiş etmek, burmaq; noktası noktasına tayin etmek, takdir etmek” (KTS - 115) – **biç-** “belli bir biçim vererek kesmek; ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla, makine ile kesmek; değer, paha, fiyat belirlemek; tahmin etmek, kestirmek” (TS)

boşo- “boşalmak, serbest kalmak; gevşemek” (KTS - 133) – **boşa-** “kanunlara göre eşlerden biri, aile ilişkisini kesmek; yapıp bitirmek” (TS)

cakala- “yaka geçirmek; yakaya yapışmak; kenar boyunca yürümək, sahilden gitmek” (KTS - 163) – **yakala-** “bir kimseyi veya bir şeyi elle tutmak; kaçan kimseyi ele geçirmek, derdest etmek; bir kimsenin gitmesini engellemek, durdurmak; bir kimseyi hoşla gitmeyecek bir durumda bulmak, bir kimsenin suçu ortaya çıkmak; bir kimsenin suçluluğunu gösteren söz, bakış veya işareti fark etmek; birdenbire etkisi altına almak; arayarak veya rastlantı sonucu bulup bağlantı kurmak; belirlemek, anlamak” (TS)

cat- “yatmak, uzanmak; bulunmak, ikamet etmek; *ait olmak; ilgilenmek*” (KTS - 187) – **yat-** “bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak; uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek; *yatay veya yataya yakın bir duruma gelmek, eğilmek; hastalık sebebiyle yatakta kalmak; geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak; boş yere beklemek; işlemez, çalışmaz durumda kalmak; bir özellik kazanmak için bir şeyin içinde beklemek; belli bir süreyi cezaevinde geçirmek; ölü gömülmüş olmak; düz bir duruma gelmek, düzleşmek; cinsel ilişkide bulunmak; heves etmek, eğilmek*” (TS)

coкто- “*yoklamak, araştırmak, tetkik etmek; ölü için ağlamak*” (KTS - 219) – **yokla-** “dokunarak incelemek; bakmak, gözden geçirmek, kontrol etmek; durum, bilgi, niyet vb.ni belirleme veya anlamaya çalışmak; *ziyaret veya sağlığını sormak amacıyla birine gitmek; ara sıra etkisini göstermek; aramak, araştırmak*” (TS)

cumşa- “*yumuşamak; birisine bir vazife vermek, birisini bir işte kullanmak*” (KTS - 232) – **yumuşa-** “sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek; öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek” (TS)

cür- “*hareket etmek, harekette bulunmak, yürümek, vasıta ile gitmek; niyet etmek, hizmet etmek, ücretle çalıştırmak*” (KTS - 237) – **yürü-** “adım atarak ilerlemek, gitmek; karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek; yayan gezmek, yayan gitmek; yol almak; bir yere gelmek, bir yere ulaşmak; üzerine doğru gitmek, *akın etmek, saldırmak, hücum etmek; faiz, hesap edilmek, işlemek; geçmek, ilerlemek, değişmek; bir işte ileri gitmek; gereği gibi yapılmak veya ilerlemek*” (TS)

demde- “*haşlamak, kaynamış suya atmak ve öyle bırakmak*” (KTS - 304) – **demle-** “çayı kaynar suyun içine attıktan sonra renk ve koku vermesi için bir süre bekletmek” (TS)

keç- “geçmek; vazgeçmek; *affetmek*” (KTS - 428) – **geç-** “bir yerden başka bir yere gitmek; bir yandan girip diğer yandan çıkmak; *yol, araç veya akarsu bir yerin yakınından veya içinden gitmek; bir duruma uğramak, konu olmak; bırakmak, vazgeçmek; yaşamak; olmak, vuku bulmak, cereyan etmek; hastalık bulaşmak, sirayet etmek; etki yapmak, işlemek; görev almak; kalmak, devrolmak; üstünlük sağlamak*” (TS)

keril- “gerilmek; *kurulmak, caka satmak*” (KTS - 442) – **geril-** “germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek; gergin bir biçimde açılmak; kasılmak; kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek; ilişki ve davranış bozulacak duruma gelmek” (TS)

ketir- “*gidermek; gitmeye zorlamak, uzaklaştırmak; kaçırmak*” (KTS - 445) – **getir-** “gelmesini sağlamak; *bir şeyi yanında veya üstünde bulundurmak; erişmek veya eriştiğini sanmak; ileri sürmek; sebep olmak, ortaya çıkarmak; iletmek, bildirmek; sağlamak; bir makama atamak veya seçmek*” (TS)

kir- “içeriye doğru hareket etmek, girmek; *(muayyen bir yaşa) ermek; su kabarmak, kızışmak (deve aygırı hakkında), çekilmek; muharebeye tutuşmak*” (KTS - 473) – **gir-** “dışarıdan içeriye geçmek; *sığmak; katılmak, iltihak etmek; almak, fethetmek; incelemek, ayrıntılara inmek; girişmek, başlamak; bulaşmak; ağrı, sancı başlamak, saplanmak; yeni bir duruma geçmek, dönüşmek; iyice anlamak, iyice bilmek; kavgaya tutuşmak; başlamak; erişmek, ulaşmak; yazılmak, başlamak; yemek yemek*” (TS)

oyno- “oynamak, eğlenmek, rahat durmamak, şaka etmek; *aşk ve alaka münasebetlerinde bulunmak*” (KTS - 604) – **oyna-** “vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak; herhangi bir tutku, ilgi vb. sebeple bir şeye kendini vermek; kımıldamak, hareket et-

mek; bir şeyi sürekli evirip çevirmek veya sürekli olarak ona dokunmak; bir film, oyun vb.nde rol almak; film gösterilmek; eşyanın herhangi bir parçası kımıldamak, hareket etmek; sarsılmak, yeri değişmek; sporla ilgili çalışmalara katılmak; müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak; değişiklik göstermek; oyalanmak, gereği gibi yapmamak, boşuna vakit geçirmek; rastgele yön vermek, aldatmak; tedirgin etmek, rahatsız edici davranışta bulunmak; değiştirmek, bozmak" (TS)

sazar- "sararmak; *kin beslemek*" (KTS - 642) – **sarar-** "sarı olmak, rengi sarıya dönmek; korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak" (TS)

solukta- "solumak, şiddetle ve sık sık nefes almak; *hıçkırıkla ağlamak*" (KTS - 659) – **soluklan-, solumak** "rahat bir biçimde soluk almak; dinlenmek; nefes alıp vermek; sık ve kesik soluk alıp vermek" (TS)

süy- "sevmek, *öpmek, okşamak*" (KTS - 673) – **sev-** "sevgi ve bağlılık duymak; birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek; çok hoşlanmak; okşamak; yerini, şartlarını uygun bulmak" (TS)

tanı- "tanımak; *itiraf etmek*" (KTS - 694) – **tanı-** "daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak; daha önce görmüş olmak, ilişkisi bulunmak, bilmek; bir kimse veya şeyle ilgili, doğru ve tam bilgisi bulunmak; bilip ayırmak, seçmek, ayırt etmek; varlığını kabul etmek; boyun eğmek, yargısına uymak, saymak; sorumlu bilmek; bir şeyin yapılması, bitirilmesi için belli bir süre vermek" (TS)

tilen- "*arzu etmek; dilenmek; iltimas etmek*" (KTS - 738) – **dilen-** "sadaka istemek; kendisini acındırarak bir kimseden bir şey istemek" (TS)

tiy- "değmek, dokunmak, düşmek (*hissesine isabet etmek*); *hücum etmek*" (KTS - 740) – **değ-** "aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek; *ulaşmak, erişmek; istenilen yere düşmek, rast gelmek, isabet etmek*" (TS)

toku- "dokumak; *eyerlemek*" (KTS - 744) – **doku-** "tezgâhta ipliği, çözü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak; en ince noktalarına kadar özen göstererek, emek vererek ortaya çıkarmak" (TS)

toltur- "doldurmak; *yerine getirmek*" (KTS - 745) – **doldur-** "dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek; ateşli silahların içine mermi sürmek; bildirge, çizelge, fiş vb. basılı kâğıtların boş yerlerini tamamlamak; *yaşını, yılını bitirmek; ses, koku yayılıp kaplamak; belirli bir süreyi kaplamak, almak; canlılık kazandırmak; birini, başkası için kötü düşünecek bir duruma getirmek*" (TS)

tur- "ayakta durmak, *ayağa kalkmak; bulunmak, ikamet etmek, oturmak (yaşamak); değmek (değerinde olmak); hizmette bulunmak, ücretle çalışmak; lakayıt kalmak; teşekkül etmek*" (KTS - 760) – **dur-** "hareketsiz durumda olmak; işlemez olmak, çalışmamak; bir yerde bir süre oyalanmak, eğlenmek, eğleşmek, tevakkuf etmek; dinmek, kesilmek; varlığını sürdürmek; beklemek, dikilmek; *yaşamak; birisinin malı olarak bulunmak veya o malla ilişkisi olmak; kalmak; bir yerde olmak veya bulunmak; belli bir durumda, bir görevde bulunmak; ara vermek; bir konuyla çok ilgilenmek, üstüne düşmek*" (TS)

tüş- "düşmek, *inmek, sarkmak; işin aniliğini veya kuvvetini belirlemek için kullanılır; aşmak*"

(KTS - 774) – **düş-** “yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek; durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek; yere devrilmek, yere serilmek; hava taşıtları kaza sonucu hızla yere inerek çarpmak; *vücuda bol gelen giysi aşağı kaymak; yağmak; vurmak, değmek, rastlamak; vakti gelmeden ölü doğmak; atlanmak, aradan çıkmak, eksik kalmak; eksilmek; bir zorunluluk sebebiyle bulunduğu yerden ayrılmak, gitmek; aşırı ilgi veya sevgi göstermek; uğramak, kapılmak; yakışmak, uygun gelmek; yakışık almak*” (TS)

uttur- “yutturmak; kaybetmek (oyunda)” (KTS - 788) – **yuttur-** “yutma işini yaptırmak veya yutmasını sağlamak; kandırmak, aldatmak” (TS)

Kökteş yarı yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi ağızları göz önüne alındığında yalancı eşdeğerlik oluşturmadığı görülmektedir. Bu da lehçelerdeki birçok sözcüğün anlamlarının Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşadığını gösterir:

cazıl- “yazılmak, abone olmak; yayılmak, ayrılmak, çözülmek” (KTS - 195) – **yazıl-** “yazma işi yapılmak; kendini bir yere yazdırmak, kaydolmak; birine tutulmak, sevmek” (TS) – **ya-zıl-** “serilmek, yayılmak” (TTA)

1.1.2.1.2. Sesçe Aynı Olanlar

aldır- “almaya müsaade etmek veya almayı emretmek; çaldırmak, eşyası çalınmış olmak” (KTS - 24) – **aldır-** “alma işini yaptırmak, getirtmek; *vücuttan herhangi bir parçayı veya organı sağ-lık sebebiyle çıkarttırmak; başkasına kaptırmak; sığdırmak; önem vermek, değer vermek*” (TS)

alın- “alınmış, tesellüm edilmiş olmak; satın almak; *hoşa gitmek, itimat, sempati kazan-mak*” (KTS - 27) – **alın-** “alma işi yapılmak; *elde edilmek; uyarlanmak; bir sözün, bir davranışın kendi-sine söylediğini veya yapıldığını sanarak incinmek, kırılmak*” (TS)

alış- “birbirinden almak; *kapışmak, dövüşmek*” (KTS - 27) – **alış-** “alma işi” (TS)

araala- “testere ile biçmek” (KTS - 39) – **arala-** “iki şey arasında açıklık oluşturmak; aralıklı duruma getirmek, seyrekletirmek; *bitkilerin fazla dal ve çubuklarını kesmek, seyrekletirmek*” (TS)

ardan- “utanmak, arlanmak; *küsmek; hırslanmak*” (KTS - 43) – **arlan-** “utanmak” (TS)

arıt- “temizlemek, temizleyip bitirmek, silmek; *baştan başa dolaşmak; araştırmak*” (KTS - 45) – **arıt-** “temizlemek, temiz duruma getirmek, paklamak; katışıksız duruma getirmek, tasfiye etmek” (TS)

as- “asmak, sallandırmak” (KTS - 51) – **as-** “bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir ye-re iliştip sarkıtmak; bir kimseyi boğazından ip vb. geçirip sallandırarak öldürmek, idam et-mek; *gitmek zorunda olunan bir yere özürsüz gitmemek*” (TS)

asıl- “asılmak, sallandırılmak; *hücum etmek; takılmak*” (KTS - 51) – **asıl-** “asma işi ya-pılmak veya asma işine konu olmak; bir yere tutunup sarkmak; *tutup çekmek; hızla eline almak; boynuna ip geçirip sallandırılarak öldürülmek, idam edilmek; bir şey isterken karşısındakini tedirgin edecek derecede üstelemek, ısrar etmek, ileri gitmek; sonuna kadar mücadele etmek; karşı-cinsin ilgisini çekmek için rahatsız edici davranışlarda bulunmak*” (TS)

atıl- “atılmış olmak; *ateş edilmiş olmak, silahla vurulmak; sıçrayıp kalkmak*” (KTS - 58) – **atıl-** “atma işine konu olmak; *saldırmak, hücum etmek; bir şeye doğru birden gitmek, birden bir*

davranışta bulunmak; *başlamak; bir işe girişmek; patlatılmak; bir yerden, görevden veya işten uzaklaştırılmak*" (TS)

bastır- "tazyik etmek, basmaya zorlamak, tabetmek; *harman dövmek; yürümek, yavaş yürümek; kürkten kenar yapmak*" (KTS - 93) – **bastır-** "basma işini yaptırmak; *zararlı bir olayı önlemek, durdurmak; üstünlüğünü göstermek; bir kumaşın kenarını kıvrıp dikmek; gidermek; hemen söylemek; ansızın birinin yanına gitmek; birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki göstermek; baskı yapmak, üzerine iyice düşmek*" (TS)

bat- "batmak, gark olmak, sığmak, sokulmak, geçmek; gurup etmek, batmak; *cesaret etmek, cüret etmek*" (KTS - 98) – **bat-** "bir sıvının üstüneyken içine gömülme; Dünya'nın dönüşü dolayısıyla Güneş, Ay ve yıldız ufkun altına inmek; *iflas etmek; kirlenmek; saplanmak; tedirgin etmemesi gereken şeyler tedirgin etmek; hoşla gitmeyen bir duruma uğramak; yok olmak; çökmek; yıkılmak, egemenliği sona ermek; dokunmak, incitmek*" (TS)

bez- "inkâr etmek, tanımamak, bir âdeti terk eylemek; bıkmak, usanmak" (KTS - 114) – **bez-** "bezgin duruma gelmek, bezginlik getirmek, bıkip usanmak" (TS)

çal- "şiddetli ve keskin vuruşla vurmak; çalmak; *(güreş sırasında) ayak çalmak; kamçı ile vurmak; (hayvanı) kesmek; bakmak, yolu yoklamak*" (KTS - 246) – **çal-** "başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırnak; *vurarak veya sürterek ses çıkartmak; bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak; ses çıkarmak, ses vermek; atmak, çarpmak, vurmak; üzerine sürmek; bozmak, zarar vermek; kumaşın bir parçasını kesmek; madeni oymak, kalemlle işlemek; benzemek, andırmak; zamanı boşa harcatmak, ziyan edilmesine yol açmak*" (TS)

çek- "çekmek, sürüklemek; ucunu vurarak kırmak; *(soruştururken) yalnız imalarla, kinayelerle konuşmak; hayvanı koşmak*" (KTS - 259) – **çek-** "bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek; *germek; içine almak, emmek; bir yerden başka bir yere taşımak; bir amaçla ortadan kaldırmak; solukla içine almak; üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak; atmak, vurmak; bir kimseyi veya bir şeyi geri almak; güç durumlara dayanmak, katlanmak; tartıda ağırlığı olmak; döşemek; herhangi bir engel kurmak*" (TS)

çök- "çökmek, dizler üzerine düşmek *(deve hakkında); dalmak; kocayıp kuvvetten düşmek*" (KTS - 282) – **çök-** "bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak; üzerinde bulunduğu yere yıkılmak; *çömelmek; oturmak, birdenbire oturmak; deve, sığır vb. olduğu yere oturmak; basmak, yayılmak; sis, duman vb. inerek kaplamak; sarsılıp dinçliğini yitirmek; tortu dibe inmek; son bulmak, yıkılıp dağılmak; yoğun bir biçimde duymak*" (TS)

ele- "elemek; *çikit oyunu sırasında küçük değneği büyük değnekle vurarak def etmek*" (KTS - 326) – **ele-** "elek yardımıyla ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak, elekten geçirmek; *sınav veya yarışma yoluyla en iyileri seçmek; ipliği elemgeden geçirip yumak yapmak; gözden geçirmek, ayıklamak, iyisini kötüsünden ayırmak*" (TS)

eri- "erimek, izabe edilmek; *ağlamaktan tıkanmak (çocuk hakkında)*" (KTS - 337) – **eri-** "katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek, katı cisim ısı etkisiyle sıvı duruma gelmek; *utancından çok sıkılmak; çok zayıflamak; yok olmak, bitmek, tükenmek*" (TS)

kaçır- "kaçırmak, elden çıkarmak; *çiftleştirmek; saldırmak*" (KTS - 381) – **kaçır-** "kaçması-

nı sağlamak veya kaçmasına imkân yaratmak; bir işi belirlenen zamanda yapamamak; zor kullanılarak yanında götürmek; bir daha ele geçmemek üzere yitirmek; *yararlanamamak*; çalmak, kimsenin haberi olmadan götürmek, aşırmaq; yasal olmayan yoldan bir ülkeye mal sokmak veya çıkarmak; *ölçüyü, sınırı aşmak, fazlasına gitmek; istemeyerek altını kirletmek; birini veya bir şeyi göstermemek*" (TS)

kak- "vurmak, çarpmak, çırpmak, kakmak, çakmak; *korku vermek için bağırmaq; bağır kak-: lalalık etmek, üzerine titremek; can kak-: ısrarla rica etmek*" (KTS - 384) – **kak-** "itmek, vurmak; kakma yapmak; vurarak dar bir yere sokmak" (TS)

kalayla- "kalaylamak (*kalay sürmek*); bir işi yalnız gösteriş için yapmak, *dayanısız yapmak*" (KTS - 388) – **kalayla-** "oksitlenmeden korumak için bir metal parçasını veya kabı kalay tabakası ile kaplamak; eksiklikleri, kusurları görünüşte gizlemeye çalışmak; *sövmek*" (TS)

kandır- "tatmin eylemek, *teskin etmek*" (KTS - 397) – **kandır-** "kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek; *aldatmak; içme, yeme isteğini karşılamak*" (TS)

kat- "gizlemek; ilave etmek; ilhak etmek; katmak" (KTS - 416) – **kat-** "bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek, karıştırmak; bir araya getirmek; *birlikte göndermek*" (TS)

kaytar- "geri döndürmek, geriye göndermek, yollamak; *bir işi tekrarlayarak yapmak; beklemek, korumak*" (KTS - 425) – **kaytar-** "geri çevirmek, iade etmek; *iş yapmaktan kaçmak*" (TS)

kes- "kesmek, kesip ayırmak; *tayin etmek; birisini mahkûm etmek*" (KTS - 442) – **kes-** "bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak; kesici bir araçla yaralamak; ucunu almak; *son vermek, gidermek; ara vermek; bir şeyden yoksun bırakmak, vermemek; belirtmek, kararlaştırmak; para basmak; geçişi önlemek; susmak; bölmek, ayırmak; karşı cinsten birisini sürekli olarak süzmek, dikkatli bir biçimde bakmak*" (TS)

kestir- "sünnet etmek" (KTS - 444) – **kestir-** "kesme işini yaptırmak; *akıl yolu ile gerçeğe yakın bir yargıya varmak, tahmin etmek; kesilmesini sağlamak, kesilmesine yol açmak; karar vermek; kısa bir süre uyumak, şekerleme yapmak; anlamak, farkına varmak*" (TS)

kır- "kazımak; yok etmek, kökünü kurutmak" (KTS - 457) – **kır-** "sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak; öldürmek, yok olmasına neden olmak; *bir şeyin fiyatını azaltmak, indirmek; dileğini kabul etmeyerek veya beklenmeyen bir davranış karşısında bırakarak gücendirmek, incitmek; vücut kemiklerinden birini parçalamak; yok etmek*" (TS)

kıy- "kesmek, kesip almak, (*ufak ağaçları*) kıymak; çarpık kesmek, (eteğin, yorganın, örtünün kenarlarına) şerit çekmek" (KTS - 463) – **kıy-** "çok ince ve küçük parçalar biçiminde doğramak; *acımadan vermek, esirgememek, feda etmek; acımayıp öldürmek; acımayarak büyük bir kötülük etmek, zulmetmek*" (TS)

koy- "koymak, yatırıp koymak, bırakmak; bırakmak, müsaade etmek; *çarpmak, vurmak; defnetmek*" (KTS - 493) – **koy-** "bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek; bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak; bırakmak; katmak, eklemek; imza, tarih, adres yazmak; uyulması gereken kuralları belirlemek, ortaya çıkarmak; etkilemek, dokunmak; bir şey veya kimse için kullanmayı belirlemek, ayırmak; bırakmak, terk etmek" (TS)

korun- “kendini sıkışık durumda, küçülmüş hissetmek; sıklamak; sakınmak, kurtuluş yolu aramak, saklanmak, gizlenmek” (KTS - 490) – **korun-** “kendini korumak, sığınmak, sakınmak; koruma işine konu olmak” (TS)

kuru- “kurumak; ortadan kalkmak, yok olmak; leş hâline dönmek” (KTS - 525) – **kuru-** “ıslaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek; bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek; akarsu, göl vb.nin suyu kalmamak; bazı nesnelere yumuşaklığını yitirmek, sertleşmek; cılızlaşmak, sıskalaşmak, zayıflamak; çok susamak” (TS)

sal- “salmak, komak; çocuk düşürmek; yapıştırmak, çalmak (şiddetle vurmak); hareket etmek, yönelmek; önceden tayin ve takdir eylemek; yalandan göstermek; bir şeye güvenmek, bir şeyi tatbik etmek” (KTS - 631) – **sal-** “bağımlılığına, tutukluluğuna veya baskı altındaki durumuna son vererek serbest kılmak, bırakmak, koyuvermek; yollamak, göndermek; koymak, katmak; sürmek; uğratmak; vergi yüklemek; üzerine yürütmek; saldırmak; sarkıtmak; bakmamak, ilgilenmemek, özen göstermemek” (TS)

sız- “çizmek, çizgi geçirmek; dokumak; sızmak; sıvışmak” (KTS - 654) – **sız-** “ince aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak; gizli tutulan haber, sır vb. şeyler duyulmak, yayılmak; herhangi bir topluluğu, bir örgütü yolundan saptırmak için gizlice arasına girmek; gizlice, haber vermeden gitmek, sıvışmak; içki, yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuyakalmak; düşman mevzileri arasına gizlice girmek ve ilerlemek” (TS)

şaş- “acele etmek; şaşmak, afallamak, şaşırmak” (KTS - 681) – **şaş-** “umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek; yolundan sapmamak, gidişini değiştirmemek, veya yanılmamak; şaşırmak” (TS)

tara- “taramak; tarlada sürgü sürmek, tırmıkla çalışmak; her tarafa dağılmak, yayılmak” (KTS - 709) – **tara-** “bir şeyin tellerini birbirinden ayırıp karışıklığını gidermek; bir şey veya kimseyi bulmak, denetlemek için türlü yöntemlerden yararlanarak bir yeri sıkı bir biçimde aramak; bir şeyin içindeki gereksiz maddeleri tarak, tırmık vb. ile ayıklamak, taraklamak; taşın yüzünü dişli çelik kalemle işlemek; makineli tüfek vb. ateşli silahlarla sürekli olarak bir yere ateş etmek; kafasından geçirmek, belli belirsiz düşünmek; derleme ve araştırma yapmak için bir yayını dikkatle gözden geçirmek veya gerekli kelime, cümle ve yazıları tespit etmek; dikkatle bakmak, süzmek” (TS)

tart- “çekmek, sürüklemek; yemek sunmak; içdiş etmek; tartmak; (üfleme suretiyle çalınan musiki aletini) çalmak; öğütme; hareket etmek, yönelmek; tütün içmek; sürmek, yapıştırmak; şekil almak; katlanmak, yaşamak; birisine çekmek” (KTS - 711) – **tart-** “bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak; bir şeyi avuç içinde sallayarak ağırlığını kestirmeye çalışmak; binek hayvanlarının dizginlerini çekmek; bir şeyin bütün sonuçlarını düşünmek, hesap etmek; dikkatle incelemek, değer biçmek” (TS)

tırmala- “tırmalamak, kaşımak; tırmanmak” (KTS - 733) – **tırmala-** “tırnaklarıyla çizmek veya hırpalamak, tırnaklamak; rahatsız etmek” (TS)

1.1.2.2. Tam Yalancı Eşdeğer

Fiillerin Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki tam yalancı eşdeğerlikleri çok yaygın değildir.

1.1.2.2.1. Sesçe Farklı Olanlar

agıt- “bırakmak, koyuvermek (bağlı hayvanları)” (KTS - 10) – **akıt-** “akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek” (TS)

ayakta- “bitmek, sonuna yaklaşmak, bitirmek; ayakları yere değdirmek; bindirmek” (KTS - 62) – **ayakla-** “ayakla ölçmek” (TS)

bulga- “sallamak; döndürmek; kirletmek, bulaştırmak” (KTS - 144) – **bula-** “bir nesnenin her yanını bir şeye değdirerek üstünü onunla kaplamak, bir nesneyi başka bir maddeye batırmak” (TS)

buruş- “çevirme, dönüş” (KTS - 148) – **buruş-** “düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışık ve katlamalar olmak; ağızda kekrelilik duymak; tiksirmek, hoşlanmamak” (TS)

caşar- “gençleşmek” (KTS - 185) – **yaşar-** “ıslanmak, nemlenmek; yaşla dolmak” (TS)

keliş- “hep beraber gelmek; uyuşmak, anlaşmak” (KTS - 434) – **geliş-** “büyüyüp boy atmak, yetişmek, neşvünema bulmak; ilerlemek, olgunlaşmak, genişlemek, inkişaf etmek; şişmanlamak” (TS)

sagin- “özlemek” (KTS - 629) – **sakin-** “herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek; olabileceği düşünülen kötülöklere karşı önlemler almak; korumak, esirgemek, gözetmek” (TS)

1.1.2.2.2. Sesçe Aynı Olanlar

arın- “yorulmak; sızlanmak, can sıkılmak; özlemek” (KTS - 45) – **arın-** “temizlenmek; katışksız, arı duruma gelmek; rahatlamak” (TS)

aşır- “büyütmek, mübalağa etmek” (KTS - 55) – **aşır-** “yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden diğer yanına geçirmek; çalmak, çalıp götürmek, araklamak; tehlike içinde bulunan bir şeyi acele kaçırmak” (TS)

ata- “adiyle söylemek” (KTS - 57) – **ata-** “birini bir göreve getirmek, tayin etmek” (TS)

ayık- “hastalıktan iyileşmek, sıhhati düzelmek” (KTS - 66) – **ayık-** “ayılmak, kendine gelmek, uyanmak, aklı başına gelmek” (TS)

eş- “örmek; bükmek, yırtmak, yarmalamak” (KTS - 342) – **eş-** “toprağı veya toprak gibi yumuşak bir şeyi biraz kazmak; araştırmak, incelemek” (TS)

serpil- “yeltenmek, silkinmek” (KTS - 647) – **serpil-** “serpme işine konu olmak; gelişmek, büyümek; yayılmak” (TS)

sızdır- “çizdirmek, atı hızlıca koşturmak” (KTS - 654) – **sızdır-** “sızmasına yol açmak; haber, sır vb.ni duyurmak, yaymak; eritip süzerek temiz bir duruma getirmek; gizlice sokmak” (TS)

sok- “vurmak, dövme, çarpmak (kalp, nabız hakkında); demiri dövme; örmek” (KTS - 657) – **sok-** “içine veya arasına girmesini sağlamak; bir yere girmesini sağlamak, içeri almak; bıçak, çakı, iğne vb. batırmak, saplamak; böcek, zehirli hayvan iğnesini batırmak veya ısırarak, zehirlemek; belli etmeden kötü bir malı vermek; konuşma sırasında bir sözü, soruyu veya düşünceyi söyleyivermek; dokunaklı, kırıcı veya acı söz söylemek” (TS)

tın- “dinlenmek, tevakkuf etmek, rahat etmek” (KTS - 731) – **tın-** “ses çıkarmak; önemsemek,

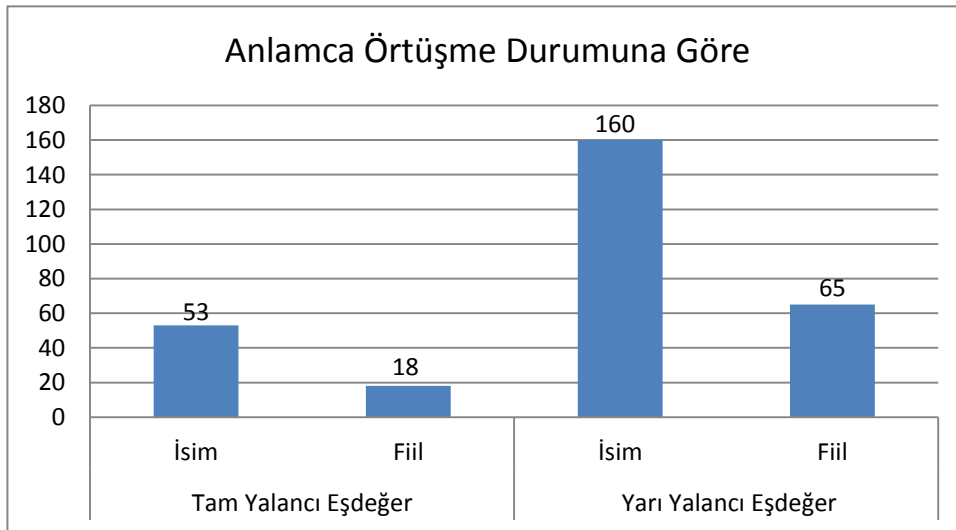
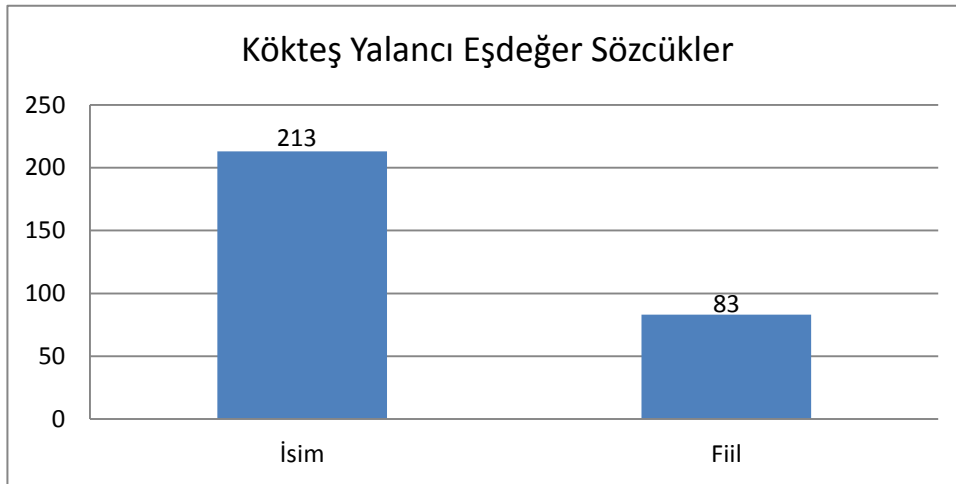
önem vermek, dikkate almak, takmak" (TS)

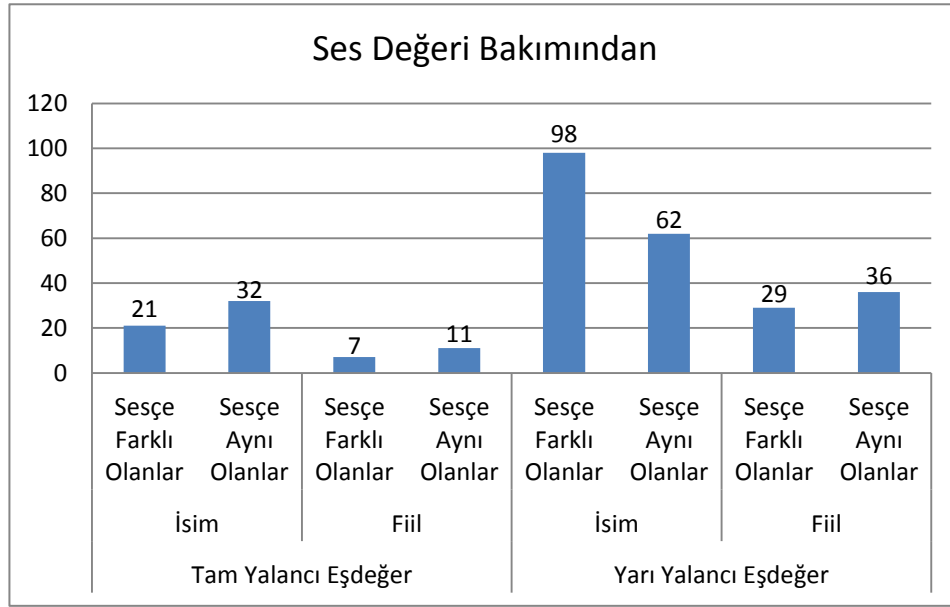
uyuş- "buruşarak toprak hâline gelmek; birleşmek, teşkilatlanmak" (KTS - 791) – **uyuş-** "her konuda birbirine uymak, imtizaç etmek; bir iş, düşünce, görüş vb. üzerinde anlaşmaya varmak, uzlaşmak, mutabık kalmak" (TS)

uzat- "uzaklaştırmak, gitmeye müsaade etmek; geçirmek, uğurlamak; kocaya vermek" (KTS - 792) – **uzat-** "uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak; başı, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek; bir şeyi vermek için birine yönelmek; germek; konuşmayı, tartışmayı sürdürmek; vermek, göndermek; süreyi artırmak, temdit etmek" (TS)

SONUÇ

Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında 296 kökteş yalancı eşdeğer sözcük tespit edilmiştir. Bunların 213'ü isim, 83'ü fiildir. Anlamca örtüşme durumuna göre, 160 yarı, 53 tam yalancı eşdeğer isim; 65 yarı, 18 tam yalancı eşdeğer fiil görülmüştür. Ses değeri bakımından ise sesçe farklı olan 98 yarı, 21 tam yalancı eşdeğer isim, 29 yarı, 7 tam yalancı eşdeğer fiil; sesçe aynı olan 62 yarı, 32 tam yalancı eşdeğer isim, 36 yarı, 11 tam yalancı eşdeğer fiil tespit edilmiştir.

İki lehçe arasında sözcük türü olarak daha çok isimlerde görülen yalancı eşdeğerlik, anlamca örtüşme durumuna göre ise yarı yalancı eşdeğerlik niteliğindedir. Çünkü Türkçenin farklı iki kolu olan Kırgız ve Türkiye Türkçesi, ortak sözcüklerin çoğu anlamını korumaktadır. Yazı dilleri dışında her iki lehçenin ağızları ile karşılaştırma yapıldığı takdirde, birçok örneğin yalancı eşdeğerlik oluşturmadığı, aksine eşdeğerlik görüleceği sonucuna varılmıştır. Bu da lehçelerdeki birçok sözcüğün anlamlarının ağızlarda yaşadığını gösterir.

Tam yalancı eşdeğerlerin bir kısmının Türkiye Türkçesi Kişi Adları Sözlüğü göz önüne alındığında yarı yalancı eşdeğerlik oluşturduğu görülmüştür.

Kırgız Türkçesindeki bazı kullanımların Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılmadığı, Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanıldığı ve bu kullanımın kökteş tam yalancı eşdeğerlik oluşturduğu görülmüştür. Ancak lehçelerin ağızlar dikkate alınarak sözcükleri açısından karşılaştırılması ayrı bir araştırma konusu olmalıdır.

Kökteş sözcüklerdeki yalancı eşdeğerlik Türkçe kökenli sözcüklerde görülebildiği gibi ödünçlemelerde de görülebilmektedir.

Türkiye Türkçesi ile diğer Türk lehçeleri arasında görülen bazı kökteş sözcüklerdeki yalancı eşdeğerliğin Kırgız Türkçesi ile de olduğu görülmüştür. Fakat Türkiye Türkçesi dışındaki lehçelerin birbirleri arasında yalancı eşdeğerlikten çok eşdeğerlik olduğu sonucuna varılmıştır.

Kısaltmalar

İng. : İngilizce

KAS : Kişi Adları Sözlüğü

KT : Kırgız Türkçesi

KTS : Kırgız Türkçesi Sözlüğü

- TS : Türkçe Sözlük
TTA : Türkiye Türkçesi Ağızları

KAYNAKLAR

- Akbaba, D. E. (2007). Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler, *Bilig*, S.42, s.151-176.
- Buran, A. (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Dıykanbayeva, M. (2017). Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eşdeğerler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. S. 6/4, 2017, s. 2256-2271.
- Ersoy, F. (2007). Çuvaş Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş değerler. *Türkbilig*, S. 14, s. 60-68.
- İlkeR, A. (1999). Lehçeden Lehçeye Aktarma Üzerine Bazı Düşünceler, 3. *Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 553-560.
- Kara, M. (2009). Lehçeler Arası Aktarmada Temel Sorunlar. *Turkish Studies*, S. 4, s. 1056-1082.
- Karadoğan, A. (2004). Türk Lehçeleri Arasında Yapı Eşdeğerliği ve Yalancı Eşdeğer Yapılar. V. *Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri I, 20-26 Eylül 2004*, Ankara: TDK Yayınları, s. 1591-1604.
- Özeren, M. (2014). Salar Türkçesi İle Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eşdeğer Sözcükler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. S. 3/2, s.111-127.
- Özkan, F. (1999). Bugünkü Türk Lehçelerindeki İletişimi Zorlaştıran Kelimeler. 3. *Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı 1996*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 883-889.
- Resulov, A. (1995). Akraba Diller ve Yalancı Eş Değerler Sorunu. *Türk Dili*, S. 524, s. 916-924.
- Sultanzade, V. (2010). Yalancı Eş Değerlerin Azizliği: Bahtiyar Vahapzade'nin Eserlerinin Türkiye Türkçesine Aktarımı Üzerine. *Erdem Dergisi, Bahtiyar Vahapzade Özel Sayısı*, S. 57, s.165-172.
- Şavk, Ü. Ç. (2007). Altayca'da Eş Sesli Sözcükler. IV. *Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II, 24-29 Eylül 2000*, Ankara: s.1653-1668.
- Uğurlu, M. (2004). Türk Lehçeleri Arasında Kelime Eş Değerliği. *Bilig*, S.29, s. 31-37.
- (2009). Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Benzer Kelimelerin Eşdeğerlik Sorunu. *Türk Lehçeleri Arasındaki Aktarma Çalışmalarının Bugünkü Durumu ve Karşılaşılan Sorunlar Sempozyumu, Tebliğler ve Aktarım örnekleri, 31 Mart-5 Nisan 2009*, İstanbul: s.82-97.
- (2012). Türk Lehçeleri Arasında Benzer Kelimelerin Eşdeğerlik Durumu. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Tur- kic*. Volume 7/4, Fall 2012, s. 215-222.
- Yıldırım, H. (2005). Türkmen Türkçesindeki Aldatıcı Kelimeler. *Gazi Üniversitesi, I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu, 11-13 Mayıs 2005*, Ankara: s.765-792.

Yudahin, K. K. (1998). *Kırgız Sözlüğü* (Çev. Abdullah Taymas). Ankara: TDK Yayınları.

Yusuf, B. (2007). Türkçe ve Özbekçede Yalancı Eş Değerler. *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri, 2000*, Ankara: s. 2083-2087.

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts